

limburgs tijdschrift voor genealogie

UITGAVE VAN DE SECTIE GENEALOGIE VAN HET LIMBURGS GESCHIED- EN OUDHEIDKUNDIG GENOOTSCHAP

Administratie, lidmaatschappen, losse nummers: L.G.O.G., postbus 83, 6200 AB Maastricht, giro 1037880 t.n.v. L.G.O.G.
Redactie: Louis Loyensstraat 22, 6221 AK Maastricht ISSN 0169- 5177

Verschijnt tenminste één maal per kwartaal.

JAARGANG 17 (1989) - NUMMER 2

LGOG EN GENEALOGIE

Wanneer deze regels gedrukt worden, sluit het LGOG zijn op waardige wijze gevierde 125e verjaardag af, middels een feestelijke zitting in één van de schone zalen van kasteel Limbricht. Bij deze gelegenheid zal deel 125 (1989) van de Publications, het jaarboek van het genootschap, officieel aangeboden worden.

Het wordt dit jaar een themanummer, waarin aandacht wordt besteed aan 125 jaar geschiedschrijving in Limburg, en de daarmee gepaard gaande activiteiten van het LGOG, op allerlei vakgebieden. Ook genealogie. Uit laatstgenoemde bijdrage zal onder andere blijken dat de beoefening van de genealogie eigenlijk pas vrij recentelijk onder moeder LGOG's vleugels is mogen komen, en tevoren niet altijd even serieus genomen werd. Gezegd moet worden dat de genealogen in het verleden ook wel eens aanleiding hebben gegeven tot wantrouwen hunnerzijds, gezien het grote aantal vervalsingen, onbetrouwbare publicaties en usurpaties van familiewapens. Gelukkig sluit het artikel op een optimistische toon: de genealogische productie wordt de laatste jaren niet alleen steeds omvangrijker, maar ook steeds beter. En de Sectie Genealogie is aardig op weg om de mooiste (en tevens de grootste!) parel te worden aan de kroon van het LGOG.

Inhoud van dit nummer

33. Mededelingen. Boekbespreking. Uit de tijdschriften. Boekaankondiging. Vragenrubriek.
35. Enige correcties en aanvullingen op kwartierstaat Potten-Petri, door J.H.M. Hoen, Spaanse Singel 12, 6191 GK Beek.
K - Potten-Petri - 7 en 8.
37. Een nieuw gebouw voor het rijksarchief in Luik, door Régis de La Haye, Louis Loyensstraat 22, 6221 AK Maastricht.
A - RA Luik - 1 t/m 4.
41. Vervolg op: Johan Simon Römken en zijn familie (Nieuwenhagen 1765 - 1846). (vervolg van 89-22); wordt vervolgd.
G - Römken - 9 t/m 14.
47. Wat dus God heeft verenigd, dat scheidt geen mens . . ., door mr. A.M.A. Maassen, Becanusstraat 31, 6216 BX Maastricht.
D - Geulle - 19 t/m 24.
53. Vervolg op: Kwartierstaat Bouvrie-Vangangel (vervolg van 89-32); wordt vervolgd.
K - Bouvrie - 43 t/m 54.

BOEKBESPREKING

A.M.A. Maassen, Beati mortui qui in Domino moriuntur. De tol die de oorspronkelijk uit Geulle afkomstige familie Maassen moest betalen aan Napoleon, keizer der Franssen (Maastricht 1989), 50 blz., formaat A-4. Verkrijgbaar bij de auteur: Becanusstraat 31, 6216 BX Maastricht, voor de prijs van f. 10,- (exclusief verzendkosten).

Vijf leden van de familie Maassen, allen afstammelingen van Thomas Maassen en Catharina Thijssen, uit Geulle, kregen direct te maken met de Napoleontische oorlogen. Enkelen kwamen in het leger via het

replaçanten-systeem, waardoor ze wat geld voor hun familie kregen, maar tevens een grote kans liepen de diensttijd niet te overleven. Van enigen is zelfs niet bekend waar ze zijn overleden. Het boek geeft, via het voorbeeld van één familie, een goede kijk, uit de realiteit gegrepen, op het onmenselijke en het waanzinnige van de Napoleontische oorlogen. Het is daarom ook interessant voor mensen die toevallig niet Maassen heten.

UIT DE TIJDSCHRIFTEN

De memories van successie, in de provincie Limburg dank zij de uitstekende ingang een veel geraadpleegde bron voor genealogisch onderzoek, worden behandeld in een artikel van de hand van Nick Bos, *De memories van successie. Een veelbelovende bron voor veelsoortig onderzoek*, in: **Spiegel Historiaal** 24 (1989), p. 120-126. In dit artikel komen de vele mogelijkheden van de memories van successie aan bod, maar ook de begrenzingen en de valstrikken!

BOEKAANKONDIGING

Op 3 oktober 1989 geeft de Stichting Charles Beltjens Sittard een bijzonder boekwerk uit. Het is namelijk op die dag 50 jaar geleden dat de streekhistoricus/schrijver Jean Knoors uit Grevenbicht het levenslicht aanschouwde te Sittard.

Jean groeide op in de buurtschap Nattenhoven, gelegen tussen Berg en Obbicht.

Gezien de veelzijdigheid van de activiteiten van Jean in het Maasland heeft de Stichting Charles Beltjens gemeend deze mijlpaal in het leven van Jean Knoors niet onopgemerkt voorbij te laten gaan.

Dit gebeurt middels een "Liber Amicorum"; een boekwerk bestaande uit een verzameling van bijdragen van bevriende historici/auteurs over de regionale geschiedenis, volkskunde, monumenten, muziek, dialect en onderwijs.

De oplage wordt beperkt gehouden en er komt beslist géén herdruk!

De uitgave omvat ongeveer 120 pagina's in een handzaam formaat en wordt uitgevoerd in offsetdruk.

Het geheel wordt rijk geïllustreerd met foto's en tekeningen.

N.B. In verband met de vaststelling van de definitieve oplage en de opgenomen lijst van intekenaren kunt U tot uiterlijk 1 augustus 1989 intekenen op het boekwerk. Intekenprijs: f. 15,- voor een ingenaaid exemplaar en f. 29,75 voor een gebonden exemplaar.

Verdere inlichtingen kunt U verkrijgen bij Harry Strijkers, Koningsberg 17, Berg aan de Maas.

Tel. 04490-32930.

VRAGENRUBRIEK

334. TRÜMPENER

Aangezien binnenkort een boek van mijn hand over de familie Trümpener uitkomt, zoek ik contact met degenen die zich met deze familie bezighouden.

Drs. L.F.W. Andriaenssen, Van der Hoopstraat 85-3, 1051 VD Amsterdam.

335. MURRER - MAURER - MOUREN

Hendrik Murrer, zoon van Lodewijk Mouren en Anne-Elisabeth Stuppers (Stippers) huwde te Maastricht 25-11-1791 Joanna van Praeg (overl. Maastricht 20-1-1832). Circa 1795 liet hij zijn vrouw alleen en is sindsdien spoorloos! Gaarne verdere gegevens over het echtpaar Murrer-van Praeg.

W. Frederix, Erasmusdomein 122E, 6229 GD Maastricht.

Boeren en genealogie

"De moderne boer heeft veelal meer interesse voor de stamboom van zijn veestapel".

Brief d.d. Pinksteren 1987 van de heer J. Schrijvers te Simpelveld aan de redactie van het Limburgs Tijdschrift voor Genealogie.

336. ONVINDBARE PLAATS

Im Kirchenbuch von Mechelen/Süd.Limburg ist einer meiner Vorfahren in seiner Heiratseintragung vom 3. November 1758 als aus Lurk oder Lusk, "patriae Coloniensis", stammend aufgeführt. Kann mir jemand einen Hinweis darauf geben, wo sich dieser Ort Lurk, Lusk oder auch Lurken befindet? *Dr. Hanns Egon Freund, Austraße 25, D - 8170 Bad Tölz.*

337. PENNARDS - KÜNKELS

Overleden 12-1-1886 op 92 jarige leeftijd te 's-Heerenberg (gemeente Bergh): Maria Geertruida Künkels, geboren te Heerlen, dochter van Joannes (koopman-marskramer). Johannes Josephus Pennerds (koopman-marskramer). Johannes J. Pennards is geboren in Scherpenzeel (Pruisen) in 1792-1793. Eén tak van hun kinderen gaat verder als Pennards, de andere als Bernardts. De ouders van J. J. Pennards zijn: Petrus Josephus Pennards en Maria Hermsen. Gevraagd: nadere gegevens over genoemde personen. *J. v. Groesen, Lijsterbeslaan 63, 7004 AG Doetinchem.*

338. MOMBER

Cherche des renseignements pour les patronymes Momber, Mommer, Momboir, dans la région de Tongres au XVe siècle. *Roger Momboir, Quai de L'Ourthe 39/021, B - 4020 Liège (Belgique).*

339. DIDDEN

Sederts enige tijd doet onze werkgroep "Familie-onderzoek Didden" onderzoek naar alle gelijknamige families. Ook Nederlands Limburg kent deze familienaam, zelfs veelvuldig rond de Geul. Is daar al familie-onderzoek gepleegd? Wij zouden graag in contact komen met eventuele geïnteresseerden. *Guido Tijkskens-Seutens, Haverstraat 79, B - 3590 Hamont-Achel (België).*

J. H. M. HOEN

ENIGE CORRECTIES EN AANVULLINGEN OP KWARTIERSTAAT POTTEN-PETRI

Inleiding

Tijdens de vakantie - op een regenachtige dag in juli - kwam ik er eindelijk toe om nummer 1 van de 16de jaargang van het Limburgs Tijdschrift voor Genealogie nauwkeurig te gaan bekijken. Daarmee bedoel ik: kijken of er wat in staat, dat ik direct kan gebruiken. Bij bovengenoemde kwartierstaat zag ik al gauw namen die ook in de kwartieren van mijn kinderen voorkomen, dus snel even vergelijken. Meteen viel me al op dat er iets niet klopte met de nummering van generatie VIII. Nummer 101 was Anna Gielen: nummer 202 haar vader Joannes Peussens? Trouwens de rest klopte ook niet; bovendien kwamen er nummers voor die niet in deze generatie thuishoren. Er is dus duidelijk iets fout gegaan, ofwel in het manuscript, ofwel tijdens het zetten. In elke geval leek het mij raadzaam datgene wat ik wist te verbeteren en eventueel aan te vullen met eigen gegevens.

29. Maria Cornelia Vroemen, ged. Beek 12-7-1791.	101. Johanna Peussens, geb. Puth (Schinnen) 30-10-1725, overl. ald. 25-6-1790.
50. Joannes Petrus Rameckers, landbouwer, geb. Puth (Schinnen) 6-10-1755, overl. ald. 19-3-1811, tr. Schinnen 31-5-1784 met	102. Mathias Vroemen, geb. Geleen 4-12-1725, overl. ald. 10 Pluviose V (29-1-1797), tr. ald. 12-10-1740 met
51. Maria Ida Vroemen (Vroomen, Vromen), geb. Krawinkel (Geleen) 13-7-1759, overl. Puth (Schinnen) 18-4-1838.	103. Anna Catharina Penris, geb. Geleen 1-1-1715, overl. ald. 30 Nivose X (20-1-1802).
56. Theodorus Coumans, ged. Spaubeek 22-6-1746, overl. Beek 16-4-1822, tr. 1) Beek (N.H.) 11-11-1772 met Maria Catharina Kleijkers, overl. Beek 18-10-1781; tr. 2) Beek (N.H.) 3-2-1782 met	112. Petrus Coumans, ged. Spaubeek 9-4-1716, tr. 2) Beek 7-9-1755 met Judith Engelen, wed. van Christianus Kleikers; tr. 1) Spaubeek 18-9-1736 met
57. Maria Catharina Haeghmans, ged. Beek 29-3-1750.	113. Catharina van den Esschen, weduwe van Andreas Sangen, ged. Oirsbeek 30-3-1702, overl. Spaubeek 19-5-1754.
58. Joannes Wilhelmus Vroomen, ged. Beek 16-3-1766, tr. Beek (N.H.) 6-4-1788 met	114. Stephanus Haagmans, tr. Beek 5-6-1740 met
59. Maria Anna Hartmans, ged. Beek 4-1-1767, overl. Beek 29-7-1810.	115. Sibilla Koumans, ged. Beek 23-1-1712.
100. Petrus Raemeckers, landbouwer, geb. Puth (Schinnen) 31-1-1712, overl. ald. 12-4-1758, tr. Schinnen 4-11-1745 met	116. Jacobus Vroomen, ged. Beek 15-2-1722, tr. Beek 4-5-1747 met
	117. Maria Nijsten, ged. Beek 14-3-1719.
	118. Joannes Mathias Hartmans, ged. Brunssum

- 28-4-1735, overl. Beek 15-4-1807, tr. 2) met Maria Hoedemakers; tr. 1) Beek 17-2-1760 met
119. Maria Christina Castermans, weduwe van Leonardus Smeets, ged. Jabeek 10-5-1725, overl. Groot-Genhout (Beek) 1-12-1789.
127. = 101.
198. Nicolaus à Campo, pachter van de hoeve Stammen, schepen te Schinnen, overl. Nuth 29-11-1769, tr. 2) Schinnen 23-2-1741 met Anna Hermans, overl. Nuth 1-2-1765; tr. 1) met
199. Elisabeth Frijns (Freins, Frings), overl. Stammen (Schinnen) 1-9-1740.
224. Joannes Coumans, tr. met
225. Maria Houben.
226. Joannes van den Eschen, ged. Hoensbroek 15-2-1662, overl. Oirsbeek 22-1-1723, tr. Oirsbeek 10-1-1694 met
227. Catharina Peters, weduwe van Paulus Pijls, overl. Oirsbeek 11-2-1715.
230. Joannes Coumans (Cousmans, Coesmans), ged. Beek 20-12-1655, tr. 1) Beek 23-5-1684 met Sophia Erkens, overl. Beek 2-4-1705; tr. 2) Beek 19-4-1707 met
231. Anna Erckens.
232. Petrus Vroomen, tr. Beek (N.H.) 22-11-1692 met
233. Mechtildis Fremmen, ged. Beek 14-6-1675.
234. Petrus Nijsten, ged. Beek 27-7-1687, overl. Beek 30-10-1745, tr. Beek 2-2-1714 met
235. Maria Wouters, ged. Beek 4-6-1689, overl. Beek 17-10-1743.
236. Antonius Hartmans, ged. Merkelbeek ..-3-1705, overl. Brunssum 2-4-1789, tr. 2) Heerlen (N.H.) 3-2-1754 met Elisabeth Meyers, wed. van Jacob Gorné; tr. 2) Brunssum 24-11-1734 met
237. Maria (Gertrudis) Haenraets, ged. Brunssum 19-3-1707, overl. Brunssum 30-12-1752.
238. Joannes Renerus Castermans, ged. Maastricht (Nic.) 17-12-1686, overl. Jabeek 2-5-1726, tr. Maastricht (Jac.) 18-2-1713 met
239. Anna Elisabeth Rietraedt, overl. Beek 24-10-1758.
396. Martinus a Campo, pachter van de hof Nijthuizen onder Wijnandsrade, ged. Heerlen 29-9-1669, overl. Wijnandsrade 3-4-1749, tr. Wijnandsrade 3-10-1692 met
397. Maria Meijs, weduwe van Wilhelmus Waelen, ged. Nuth 29-3-1665, begr. Wijnandsrade 13-4-1754.
452. Joannes van den Esschen, tr. Heerlen (N.H.) 9-9-1657 met
453. Anna Crijns, ged. Nuth 20-2-1629.
460. Michael Cousmans (Coesmans) uit Goothem (patria Leodiensi), overl. Beek 9-3-1672, tr. Beek 1-12-1654 met
461. Anna Coumans, overl. Beek 7-5-1709.
466. Jacobus Fremmen, ged. Beek 25-7-1645, overl. Beek 25-4-1678, tr. Beek 23-10-1669 met
467. Ida Hamers, ged. Beek 12-7-1644.
468. Joannes Nijsten, ged. Beek 5-1-1656, tr. Beek 1685 met
469. Maria Erckens, ged. Beek 26-6-1661, overl. Beek 8-6-1688.
470. Petrus Wouters, ged. Beek 22-12-1662, tr. Beek (N.H.) 29-9-1686 met
471. Maria Penris, ged. Beek 18-5-1662.
472. Joannes Hartmans, overl. Merkelbeek 14-7-1708, tr. Merkelbeek 13-2-1703 met
473. Maria Timmermans, ged. Merkelbeek 17-3-1668.
474. Reinerus Haenraets, overl. Brunssum 9-2-1709, tr. Brunssum 13-5-1690 met
475. Joanna Hall, ged. Heerlen 26-8-1666, overl. Brunssum 20-10-1733.
476. Petrus Castermans; zie voor hem en zijn voorgelacht de voortreffelijke "Genealogie Castermans", uitgegeven door het Instituut voor Genealogie en Streekgeschiedenis, Roerzicht 7, Roermond.
792. Martinus a Campo, pachter van de hoeve de Vranck onder Heerlen, tr. Teuven 8-11-1648 met
793. Heriberta Hagelstein, ged. Teuven 25-8-1630, overl. Heerlen 24-9-1693.
794. Laurentius Meys, pachter op de hoeve De Driessen te Nuth, overl. Nuth 1-3-1714, tr. met
795. Mechtildis Hermans, ged. Nuth 22-10-1640, overl. Nuth 20-6-1707.
904. Joannes van den Esschen, tr. 2) Hoensbroek 19-11-1652 met Cecilia Jongen; tr. 1) met
905. Maria Meyers.
906. Hermannus Crijns, ged. Nuth 10-5-1596, overl. Nuth 1-9-1672 of 9-11-1676, tr. Nuth 19-10-1628 met
907. Mechtildis Bruls (alias Bosch).
932. Joannes Fremmen, overl. Beek 28-8-1680, tr. Beek 7-7-1641 met
933. Anna Streulen, overl. Beek 28-3-1708.
934. Gerardus Hamers, overl. Beek 15-11-1660, tr. Beek 21-10-1643 met
935. Mechtildis Coenen, weduwe van Willem Boosems alias Hanssen, overl. Beek 23-7-1664.
936. Joannes Nijsten, overl. (verm.) Beek 8-3-1676, tr. Beek 13-10-1641 met
937. Catharina Haagmans, overl. Beek 8-4-1673.
938. Petrus Erckens, overl. Beek 11-8-1661, tr. Beek (N.H.) 20-10-1658/R.K. (renovatie) 7-6-1661 met
939. Heilken Bien (Helena Bijen).
940. Walterus Wouters (tot Printhaghen). tr. Beek 16-11-1644 met
941. Heyliken Nijsten, overl. Beek 4-10-1679.
942. Joannes Penris, ged. Elsloo 15-6-1636, tr. 2) Beek 5-4-1671 met Maria Wouters; tr. 1) Beek (N.H.) 2-11-1659 met
943. Catharina Kerckhoffs (vulgo Haesen), ged. Beek 9-3-1639, overl. Beek 31-10-1669.

RÉGIS DE LA HAYE

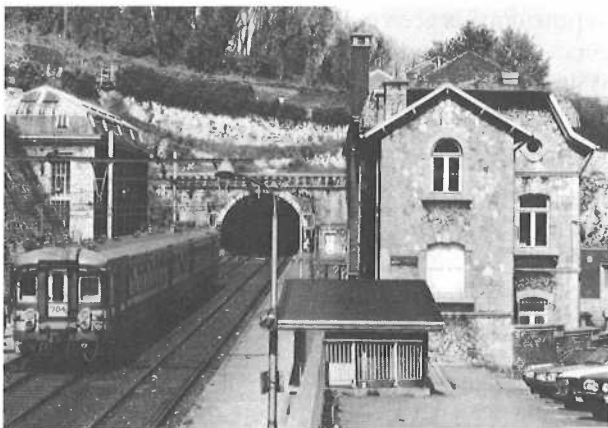
EEN NIEUW GEBOUW VOOR HET RIJKSARCHIEF IN LUIK

Het gebeurt niet vaak dat er, op slechts enkele kilometers van Nederland's uit 1839-1843 daterende staatsgrenzen, een geheel nieuw archiefgebouw tot stand komt. Op zich al voldoende reden om er enige aandacht aan te besteden, te meer daar het Luikse rijksarchief, waar onder andere de centrale overheidsarchieven van het prinsbisdom Luik berusten, alsmede delen van de archieven van de voormalige bisdommen Luik¹, van wezenlijk belang is voor de geschiedenis van grote delen van Nederland, en zeker voor genealogie.

Voor de vaste bezoekers, waartoe ondergetekende zich ook mag rekenen, is de nieuwbouw méér dan een simpele verbetering, het is zo iets als de plotselinge overgang van Dante's Inferno naar diens Paradiso.

Sinds bijna tweehonderd jaar bestaat er in Luik een rijksarchiefdienst. Zoals in alle *départements réunis* werd ook in Luik, als hoofdstad van het departement van de Ourthe, in de Franse tijd een openbare archiefdienst opgericht, en wel bij decreet van 5 Brumaire van het jaar 5 (26 oktober 1796). Deze werd ondergebracht in een vleugel van het voormalige prinsbisschoppelijk paleis, heden Paleis van Justitie, en bleef daar bijna anderhalve eeuw. In het begin van de twintigste eeuw, toen er steeds meer archieven uit de Franse tijd en negentiende-eeuwse archieven binnenkwamen, ontstond er een nijpend ruimtegebrek.

In 1931 verhuisde het Rijksarchief naar de rue Pouplin, waar het voormalig station Jonfosse dunnetjes werd aangepast, uiteraard zonder eisenpakket vanuit het archief, zonder overleg met de archivaris en zonder rekening te houden met de hoofdregels van

Het treinstation Jonfosse in Luik, als reizigersstation nog altijd in gebruik, waarvan de goederendepots als rijksarchief in gebruik zijn geweest van 1931 tot 1988. Rechts het hoofdgebouw, met kantoren, studiezaal en woning van de conciërge. Links van de spoorbaan het tweede depot. De verbindingsgang loopt onder het spoor (foto auteur).

een gezond depotbeheer: een te zwakke fundering, geen mogelijkheden tot uitbreiding van het depot, geen mogelijkheid tot klimaatbeheersing en stofwering in het depot, waar bovendien door de grote raampartijen zonlicht en UV-stralen vrij spel hadden. Dit alles beloofde weinig goeds voor de toekomst, en de situatie verergerde dan ook van jaar tot jaar. Tot overmaat van ramp was het gebouw in zijn opzet al onpraktisch: het bestond namelijk uit twee depots, gelegen aan beide zijden van de spoorweg en verbonden via een ondergrondse gang. Vanwege de lange loopafstanden en het veelvuldig trappen klimmen, vereiste deze toestand van de studiezaalbedienden een goede lichamelijke conditie, en van de studiezaalbezoekers enig geduld. Een lift was slechts aanwezig in het hoofdgebouw.

Op 24 december 1944 bombardeerde de Luftwaffe het Luikse spoorweginet. Het rijksarchief werd het slachtoffer van zijn behuizing in een voormalig goederenstation: een voltrefker kwam op het depot terecht, waardoor niet alleen een gedeelte van het daar bewaarde archief vernietigd werd, maar ook alle ruiten sneuvelden, zodat de winterse elementen vrij spel hadden met de archiefstukken. Er werd gered wat nog gered kon worden.³ Tussen degenen die in de Kerstdagen van 1944 hielpen met puinruimen was ook een zekere Georges Hansotte, de latere rijksarchivaris, die zo zijn eerste ervaring met het archiefwerk opdeed.⁴

Uit oogpunt van rationeel archiefbeheer was het depot van Jonfosse een regelrechte ramp. Toen enige jaren geleden de Belgische televisie opnamen maakte voor een serie over de wetenschappelijke instellingen in België, had de cameraploeg in Luik weinig moeite om een apocalyptisch beeld te schetsen van de materiële toestand van deze archiefbewaarplaats. Dat de toestand onhoudbaar was, wist men overigens al jaren. In 1965 was het depot al propvol en de stichting van een hulpdepot in Hoei, in dat jaar, bood geen structureel soelaas.⁴

De studiezaal was een verhaal op zich. Ingericht in de bovenkamer van de voormalige stationschef, met veel schuiven en wringen (de stukken onder de stoelen!) niet meer dan een twintigtal plaatsen biedend, stoffig en gehorig, en waar regelmatig een trein langs kwam denderen of tuffen, al naar gelang.

Tegen het middaguur kon men de omhoog kronkelende geuren uit de keuken van de conciërge snuiven, hetgeen de bezoekers feilloos inlichtte over 's mans menu, en tevens het teken was dat het sluitingsuur van de studiezaal tussen de middag weldra aan zou breken. Een romantische studiezaal, dat wel. Maar het continu lopen, het 'baliewerk' zoals de binnenkomende telefoontjes, en het geroezemoes van praatgrage bezoekers, waren weinig bevorderlijk voor de

Het nieuwe gebouw van het Rijksarchief in Luik. Links op de foto de voor vrachtwagens toegankelijke loskade, rechts op de foto de parkeerplaats voor bezoekers en de ingang. Aan de achterkant het vijf verdiepingen tellende depot (foto auteur).

concentratie die nu eenmaal nodig is voor serieus historisch onderzoek.

In 1973 werd besloten tot nieuwbouw. Ditmaal was er een uitstekend overleg tussen rijksarchivaris en architect, zodat het nieuwe gebouw geheel beantwoordt aan het moderne eisenpakket voor archiefbewaarplaatsen. Toch duurde het nog tot 1986 voordat het nieuwe gebouw klaar kwam. En zelfs daarmee waren de problemen nog niet de wereld uit: het gebouw heeft nog zo'n twee jaar leeg gestaan (slechts bewoond door de conciërge), omdat er simpelweg geen rekken waren om de archiefstukken op te zetten! Ook de verhuizing van het oude naar het nieuwe gebouw geschiedt naar wat men boven de grote rivieren 'Belgische toestanden' pleegt te noemen. Het eigen personeel doet het 'erbij', maar heeft wel de beschikking over de legendarische 'camion' van het Algemeen Rijksarchief van Brussel.

Tout est bien qui finit bien, eind goed al goed, het nieuwe gebouw staat er dan toch, in de rustige, bijna landelijke voorstad Cointe, boven op de groene heuvels achter het centraal station (Gare des Guillemins) van Luik. Veel bezoekers zullen het als een nadeel ervaren dat het niet meer in de stad gelegen is waar men, aangezien de studiezaal tussen de middag gesloten is, een dag archiefonderzoek kon combineren met een stadswandeling. Daar staat tegenover dat het uitstekend te bereiken is, ook met openbaar vervoer, dat men de auto voor de deur kwijt kan, dat het geheel toegankelijk is voor gehandicapten, en dat de voorzieningen niet te vergelijken zijn met het oude gebouw.

Het gebouw bestaat uit vier vleugels rondom een bin-

nuëntje, met ieder een eigen functie. De eerste vleugel, toegankelijk voor vrachtwagens, met een eigen loskade, is bestemd voor binnenkomst van de archieven, ontsmetting, schifting en inventarisatie. Op de verdieping bevindt zich een grote sorteerruimte. Voordat de archieven het depot ingaan, zijn ze dus op orde.

De tweede vleugel bestaat uit het eigenlijke magazijn, waarin plaats is voor in totaal 25 km archief. Het depot bestaat uit vijf verdiepingen, die om redenen van veiligheid geheel geïsoleerd zijn van elkaar. In de depotruimte is geen enkele opening of raam: er komt geen UV-licht, vochtige lucht of stof binnen. Een systeem van klimaatbeheersing handhaaft de temperatuur op 18° en de relatieve luchtvochtigheid op 50%. Stofwerende materialen (zoals stofafstotende betonverf) en filtering van het luchtbeheersingssysteem moeten de magazijnen stofvrij houden. Er zijn in de depots geen risicodragende factoren als waterleidingbuizen. De beveiliging wordt verzekerd door een brandalarminstallatie. Overigens is het gebouw in zijn geheel beveiligd.

Het gebouw staat op een groot perceel, toebehorend aan de Belgische staat, zodat in de toekomst een uitbreiding van het depot tot een dubbele capaciteit zonder technische problemen gerealiseerd kan worden. Naast het vijf verdiepingen tellende magazijn ligt de vleugel waar de voor het publiek toegankelijke ruimten zijn ingericht: een tentoonstellingsruimte, een college- c.q. vergaderzaal, een riante leeszaal met 68 plaatsen, voorzien van 7 microfilmreaders (op drukke dagen nu al onvoldoende!), een fotocopieerapparaat en een microfilmprinter.

In de vierde vleugel tenslotte zijn de kantoren van de archivariissen ondergebracht, de bibliotheek, vestiaires en kantine (en zelfs een douche!) voor het personeel.⁵

Wanneer wij de situatie in Luik vergelijken met een gemiddeld Nederlands rijksarchief dan valt op dat onze burenen niet de beschikking hebben over een binderij of een restauratie-atelier noch over een fotografische dienst, en tenslotte dat men het in Luik met beduidend minder personeel moet doen: slechts drie archivariissen en negen man/vrouw dienstpersoneel (van laatstgenoemde categorie slechts twee rijksambtenaren), weinig voor een archiefbewaarplaats met de centrale overheidsarchieven van een prinsdom dat een groot deel van het huidige België omvatte.

Het nieuwe gebouw is te danken aan de verdiensten en de niet aflatende ijver van de scheidende rijksarchivaris van Luik, dr. Georges Hansotte, die op 31 augustus 1987 de pensioengerechtigde leeftijd bereikte. Zijn opvolgster, mevr. dr Paulette Pieyns-Rigo, mag haar carrière aldus in een niet alleen functioneel, maar ook mooi gebouw beginnen. Werd in 1985 het nieuwe rijksarchief in Den Bosch niet zonder trots gepresenteerd als het 'paradepaard onder de archiefgebouwen van de Benelux'⁶, Pirenne's gebouw krijgt nu wel concurrentie!

Het adres van het nieuwe Rijksarchief van Luik is: Archives de l'Etat à Liège, Rue du Chéra, 79,

B - 4000 Liège (Belgique), tel. (041) 52.03.93. Openingstijden: maandag t/m zaterdag 8 u 30 - 12 uur, en 13 tot 16 u 30 (zaterdag 16 uur). In juli en augustus op zaterdag gesloten. Bereikbaar: met eigen vervoer, via de autoweg rondom Luik, A 42 richting Namen, afslaan op knooppunt Loncin via A 602, richting Liège Centre, afslag 33 nemen, dan borden 'Douane' volgen, in feite alsmaar rechtdoor. U kunt ook door de binnenstad van Luik, op eigen risico

- met openbaar vervoer vanaf het Luikse centraal station Gare des Guillemins, stadsbus lijn 20, halte Place du Batty, vandaar een paar minuten lopen.

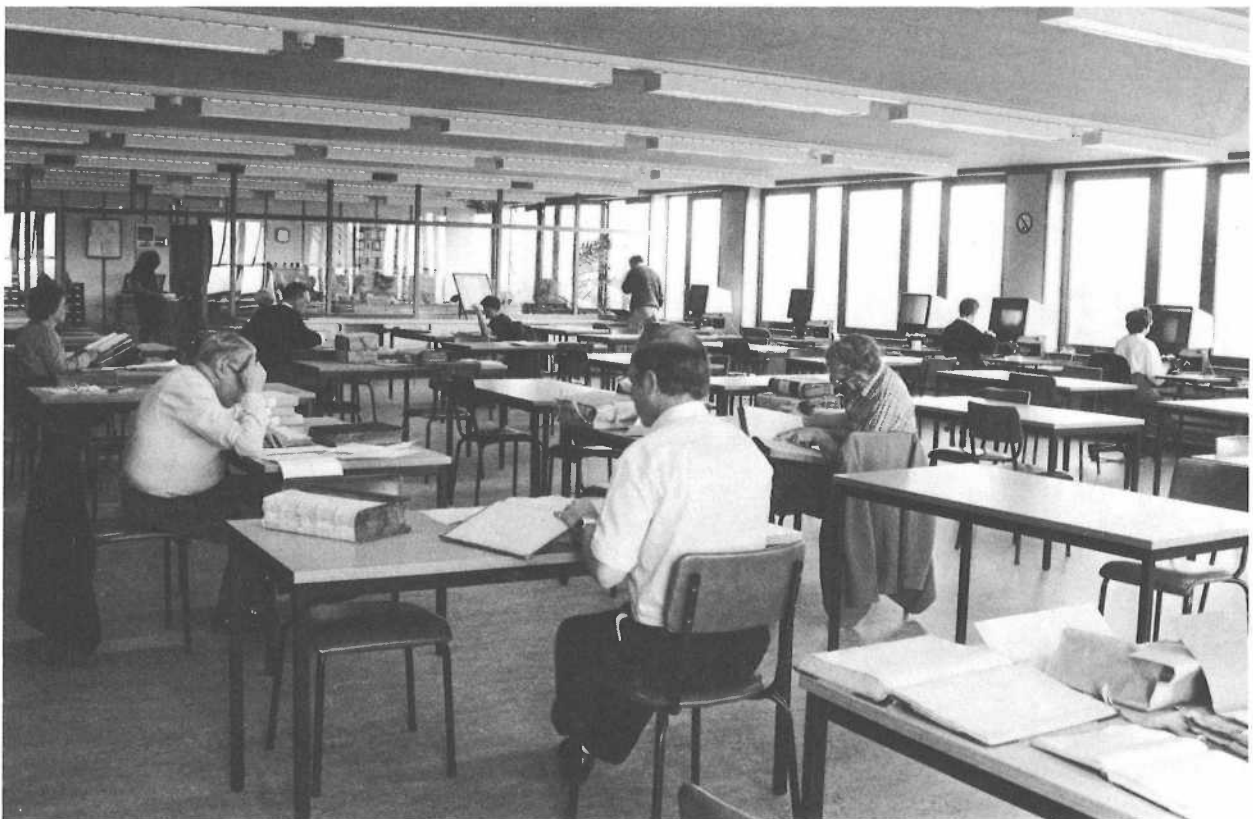
- te voet vanaf de Gare des Guillemins, een stevige wandeling bergop, goed voor de conditie.

Tenslotte, daar zich hier de gelegenheid aandient, nog twee berichten uit het archiefwezen bij onze zuiderburen:

- Zeer recentelijk is in Eupen een eigen Rijksarchief voor het duitstalig deel van België, de zogenaamde Ostkantons, namelijk Eupen en St. Vith met Butgenbach en La Calamine (Kelmis), opgericht.

Adres: Staatsarchiv Eupen, Kaperberg 2-6, B - 4700 Eupen (Belgien) tel. (087) 55.37.81.

Tot beheerder is benoemd dr. Alfred Minke. Vanuit het rijksarchief in Luik zijn naar de nieuwe bewaarplaats alle archieven uit de regio overgebracht, archieven van schepenenbanken, gemeenten, notarissen, 'Kreisarchive', parochie- en kloosterarchieven, Burgerlijke Stand, kerkregisters en bijbehorende

De riante studiezaal van het nieuwe Rijksarchief in Luik. Op de achtergrond, achter de glazen wand, de balie. (foto auteur).

klappers. Het nieuwe Rijksarchief heeft echter geen eigen studiezaal. Faciliteiten voor raadpleging worden verleend door het gemeentearchief van Eupen: Städtliches Archiv, Rathausplatz 14, B - 4700 Eupen, tel. (087) 55.39.02.

- Een tweede bericht betreft geheel België. Vanaf dit jaar heffen de Belgische rijksarchieven een entree. Voor 500 BF krijgt men een jaarkaart (250 BF voor studenten). Komt men slechts één maal dan wordt 50 BF per bezoek gerekend. Een jaarkaart, door één archiefdienst afgegeven, is overigens in alle andere Belgische rijksarchieven ook geldig.

Noten

1. De oude bisdommen Luik (het eerste tot 1559, het tweede van 1559-1801) bestreken grote delen van Nederland. Het oud archief van het bisdom is zeer onvolledig bewaard gebleven, zowel bij het rijksarchief van Luik (Archives de l'Etat à Liège, afgekort: AEL), als bij het archief van het bisdom Luik (Archives de l'Evêché de Liège, Rue de l'Evêché, 25, B - 4000 Liège (Belgique), afgekort: AEvL). Voor de bestanden van beide bewaarplaatsen bestaat een overzicht. Voor het rijksarchief:

Les Archives de l'Etat dans les provinces. Aperçu des fonds et des collections. II. Les provinces wallonnes (Brussel 1975).

Voor het bisschoppelijk archief: A. Deblon, Les archives de l'Evêché de Liège. Aperçu des fonds et collections, in: Archives et Bibliothèques de Belgique/Archief- en Bibliotheekwezen in België 48 (1977), p. 617 - 629. Zie ook: A. Deblon, De betekenis van het Luikse bisschoppelijk archief voor de Limburgse kerkgeschiedenis, in: Munsters in de Maasgouw. Archeologie en kerkgeschiedenis in Limburg. Bundel aangeboden aan pater A. J. Munsters MSC bij zijn tachtigste verjaardag (Maastricht 1986 = werken uitgegeven voor Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap, 9).

2. Jean Pieyns, Georges Hansotte, bio-bibliographie, in: Bulletin de l'Institut Archéologique Liégeois (BIAL) 98 (1986), p. 5.

3. Tot de reddingsoperaties, na de ramp, behoorde de publicatie van aantekeningen van onderzoekers uit de verloren gegane archieven, bij voorbeeld het veel geraadpleegde werk: Maurice Yans, Mémorial des Archives détruites en 1944. Pasicrisie des échevins de Liège (Luik 1948 - 1950).

4. De gegevens van dit historisch overzicht zijn ontleend aan: Aperçu (als noot 1), p. 101 - 108.

5. De meer technische gegevens over het gebouw zijn grotendeels ontleend aan: Georges Hansotte, Le nouveau bâtiment des Archives de l'Etat à Liège, in: Archives et Bibliothèques de Belgique/Archief- en Bibliotheekwezen in België 59 (1988), p. 91 - 95.

6. L. P. L. Pirenne, Een opzienbarend gebouw voor het Rijksarchief in Noord-Brabant, in: NAB 89 (1985), p. 366.

... en even genieten van het schitterende uitzicht over Luik ...

(foto auteur).

"Put aan de Hereweg, door schepen J. S. R. aangelegd bij zijn boerderij".

Van de andere kant is er geen jaar waarin J.S.R. zoveel landtransacties behandelt als rond die tijd. (In het volgend paragraafje kom ik daarop terug).

De geschiedenis heeft zijn verdere loop. J.S.R. geneest en zal nog 40 jaar leven. Anderhalf jaar later, op 31 december 1807, wordt Math Haenraets benoemd tot adjoint.

J.S.R. neemt de eed van gehoorzaamheid op de franse constitutie af en stuurt dit document naar zijn chef. Zelf wordt J.S.R. benoemd tot tijdelijk administrateur van de gemeente⁶⁷.

Ondanks de schorsing en de reprimande uit Maastricht blijkt J.S.R. op de oude voet door te gaan. In 1809 schrijft hij weer een valse pas uit. Ditmaal betreft het een aanbevelingsbrief voor Jan Pierre Haams, koopman, marskramer, 17 jaar oud.

Op 25 maart 1810 vernieuwt hij dit aanbevelings-schrijven. De protesten komen ditmaal van het departement van de Roer, uit Kleef en uit Aken. Men vindt dat in het departement van de Nedermaas te gemakkelijk paspoorten worden afgegeven, zodat er bij hen een overvloed is aan colporteurs en zogenaamde handelaren, die het land doorkruisen en de geïsoleerd wonende burgers schrik aanjagen. En als voorbeeld wordt dan bijgevoegd, och arm, het paspoort voor de jongen Haams, uitgeschreven door Römken⁶⁸.

Wanneer in april 1810 deze brieven in Maastricht bij de prefect binnenkomen is J.S.R. al twee maanden ervoor ontslagen en benoemd als adjoint au maire. Hij is er niet in geslaagd in de loop der jaren meer vertrouwen te wekken bij de franse bestuurders. In februari 1810 probeert J.S.R. zijn positie nog te redden door v. Slijpe te vragen als nieuwe adjoint i.p.v. de oude Haenraets. Tevergeefs!⁶⁹.

Op 17 februari 1810 belast de prefect notaris Kem-

merling uit Heerlen, sinds 1805 burgemeester aldaar, met het bestuur van Nieuwenhagen. In een vergadering op 22 februari 1810 wordt hij geïnstalleerd tot tijdelijk administrateur en tegelijk wordt J.S.R. geïnstalleerd tot adjoint au maire. Men haalt hem niet helemaal onderuit⁷⁰.

Bekijk je deze degradatie van de kant van J.S.R. dan moet hij zich diep vernederd gevoeld hebben. Hij accepteert nochtans deze klap. Hij had de functie van "adjoint" ook kunnen weigeren en dat zou van meer eigenwaarde getuigd hebben. Was J.S.R. zo "bestuursgeil"!

Het stemt wat triest als je ziet hoe J.S.R. in april 1810 de inventaris voor zijn burgermeesterspapieren opmaakt om deze over te geven aan zijn opvolger⁷¹. In een brief van 23 mei 1810 schrijft Roggieri, de prefect, aan Kemmerling dat, volgens hem, het falen van J.S.R. te wijten is "a son entêtement (stijfkoppigheid) et a son incapacité", Roggieri wil op de hoogte blijven van het gedrag en de houding van Römken⁷². Kemmerling pakt de zaken direct grootser aan. Dat zie je al aan de wijze waarop de raadsvergaderingen genotuleerd worden. J.S.R. deed dit in de "plaatselijke" taal. Kemmerling in het frans en met een betere indeling. In een brief aan de prefect waarin Kemmerling zijn installatie rapporteert, is hij weinig vleiend, ja zelfs grof over zijn ambtsvoorganger. De klachten zijn tweërlei. Enerzijds is er de chaos waarin hij de registers en de papieren betreffende het burgemeesterschap aantreft. "Je me suis déjà occupé de l'inventaire, car je ne pouvois plus laisser les papiers entre les mains de l'ancien maire, j'estime qu'il lui convient mieux de s'occuper à sa culture qu'à l'administration de la commune"; "Ik ben een inventaris aan het maken, want ik kon de papieren niet meer in handen van de oud-burgemeester laten. Ik vind dat hij zich beter kan bezig houden met zijn boerenbedrijf dat met de administratie van de gemeente"⁷³.

Anderzijds is er een gebrek aan discipline en heerst er een onrustige sfeer (esprit turbulent) onder de bevolking. Kemmerling wil dat tegengaan door met straffe hand voorbeelden te stellen.

Wat wel te voorzien was gebeurt ook: Kemmerling en J.S.R. kunnen niet met elkaar overweg. Wij zien J.S.R. nog een keer optreden als adjoint au maire als hij voor notaris v. Slijpe proces verbaal laat opmaken. Het handelt over een mishandeling onder getuigen in het café van Arnold Stenten in Nieuwenhagen. De boer Paul Gorissen wordt "maltraité et frappé" door zijn schoonbroer Arnold Borghans uit Lichtenberg (Schaesberg) en zijn schoonvader Willem Janssen uit Nieuwenhagen⁷⁴. Tekenend is dat J.S.R. de raadsvergaderingen niet meer bijwoont vanaf 't moment dat Kemmerling deze voorziet en dat zou zo blijven tot 28-2-1817, toen Kemmerling stierf.⁷⁵

Kemmerling van zijn kant had Römken graag helemaal kwijt gewild. In een schrijven van 25 januari 1811 aan de nieuwe prefect Roggieri zegt hij dat hij zijn zetel ter beschikking stelt. De gemeente is weer

"Boerderij van J. S. R. (rechts) in haar omgeving".

wat poten en de financiën zijn wat op orde. "In 't algemeen heb ik ordening geschapen waar Hr. Römken het in de war had laten komen", en "en general debrouillé ce que le Sr. Römken avait embrouillé".⁷⁶ Wanneer Roggieri daar niet meteen op in gaat schrijft Kemmerling in juni 1811 wel aan te willen blijven als tijdelijk burgemeester, mits de prefect een andere adjoint wil benoemen, die meer geschikt is voor die baan. Baron Roggieri laat dan alle zaken nog eens op een rijtje zetten en draagt de onderprefect op om het karwei te klaren, wat ongetwijfeld betekend: Römken als adjoint ontslaan. Dat blijkt nog niet zo eenvoudig. J.S.R. is een vechter en wil de baan behouden. Er is een brief van de onderprefect bewaard gebleven waarin deze verslag uit brengt aan zijn baas. Letterlijk: "6 nov. 1811. In uitvoering van Uw opdracht van 9 augustus heb ik Römken bij mij laten komen om hem er toe te bewegen zijn ontslag te nemen vanwege ongeschiktheid en zorgeloosheid in administratieve zaken (inhabilité et insouciance). De functionaris heeft echter geantwoord dat de twee aantijgingen niet algemeen zo worden ervaren; hij drong er tegelijk op aan dat zijn zaak zou worden onderzocht. Hij biedt bovendien aan, inwoners van de gemeente te laten getuigen die heel wat gunstiger over hem spreken. Hoe dan ook hij was totaal niet genegen om vrijwillig mijn voorstel te ondertekenen n.l. om ontslag te nemen. Wat moet ik nu doen meneer de Baron?"⁷⁷ Römken laat zich niet zo maar zonder slag of stoot het bos insturen, maar toch lijdt hij een zware nederlaag. Wanneer J.S.R. precies van deze post verdwijnt weten wij niet, maar op 16 september 1813 wordt de landbouwer Math. Tilmans tot adjoint in Nieuwenhagen benoemd.

Dit ontslag omtrent 1811, dat J.S.R. kennelijk zwaar treft, valt samen met een financieel-economisch dieptepunt in zijn leven dat tot dan toe zo succesvol was geweest. Hij raakt diep in de schulden en krijgt met name twee vernederende processen "aan zijn broek". Hij moet een gedeelte van zijn huisraad, vee en landerijen verkopen o.a. bij publieke verkoop. (In de volgende paragraaf komen wij hier uitvoerig op terug.) Ook op maatschappelijk gebied lijkt hij zich terug te trekken. Hij wordt in de jaren tussen 1811 en 1817 niet meer gezocht om zijn invloed te doen gelden in een of andere moeilijke zaak. Mogelijk ontwijkt hij zelf vragen in deze richting. Er heerst in deze jaren in ieder geval een stilte rond J.S.R.

Overigens beletten deze moeilijke burgemeestersjaren hem niet om toe te nemen in lichaamsomvang. Hij kreeg de bijnaam "d'r dieke meier". Zijn achterkleindochter Marie Pelzer (1865-1956) wist nog mee te delen en van den Eelaert haalt dit aan in zijn gedenkboek, dat J.S.R. als hij te paard naar het arrondissementskantoor te Maastricht moest gaan, door een paar man in het zadel getild moest worden. In dit opzicht leek een ander achterkleinkind Anton Eijdens, de molenaar uit Kerkrade, op hem. "D'r dieke nonk" woog 106 kg. Mijn vader vertelde dat als Anton zijn paard wilde bestijgen, Huzaar (zo heette het paard) buiten voor het venster werd geleid en Anton erop klom van binnen uit via een voetbankje, stoel, tafel en vensterbank.

Terug naar Johan Simon Römken. Deze komt de terugslag weer te boven en vanaf 1817 begint een tweede zeer actieve periode in zijn leven. Het tijdstip kan samenhangen met het overlijden van burgemeester Kemmerling, zijn persoonlijke tegenstander.

"Het kerkje in zijn omgeving zoals J. S. R. dit gekend heeft.

Op 2 juni 1817 wordt hij gekozen als voorzitter van het "Buitengewoon college van Weldadigheid".⁷⁹ Dit college was in het leven geroepen om, vanwege de zeer kritieke voedselpositie, initiatieven te nemen voor de vele armen in Nieuwenhagen⁸⁰. Vervolgens wordt J.S.R. bij de hervormingen van het gemeentelijk bestuur in 1818 benoemd tot schepen onder burgemeester Smeets en rond 1821 treedt hij op als schepen en gedelegeerde ambtenaar van de burgerlijke stand. Deze functie sluit hij af op 9-1-1824. Er worden hem dus weer administratieve taken toevertrouwd. Ik vind geen berichten over ongeschiktheid en zorgeloosheid. Ook in 1821 spant hij zich in voor de aanleg van de eerste waterput in het dorp. Dat een van die eerste putten vlak voor zijn boerderij wordt aangelegd; een kniesoor die daarover valt. Sindsdien wordt zijn boerderij ook wel aangeduid "a genne put", en zo staat het ook in de acte van nalatenschap van 1846.

Als wij aannemen dat J.S.R. in 1824 á 1825 als schepen vertrekt tegelijk met het aftreden van burgemeester Smeets, dan betekent dit nog niet het verlaten van het bestuurlijk podium. Op 26 maart 1824 wordt hij voor het lopende jaar aangesteld als schatter van de belasting op personeel voor de gemeente Heerlen. Daarvoor moest hij voor de vrederechter Bischoff van Heerlen een eed afleggen dat hij eerlijk deze belasting zal schatten "zonder lief of leed, gunst of afgunst, zonder aanzien van eenig persoon, hij zij van hooger en lageren stand en betrekking, naar waarheid en de overtuiging, van mijne beste kennis en wetenschap; op mijne eer en geweten".⁸¹

Als afsluiting van deze bestuurlijke periode van J.S.R. wil ik een opmerking maken over het geringe nationaal besef in onze streken.

In onze 20-eeuwse oren mag het vreemd klinken dat het J.S.R. niet kwalijk genomen is dat hij vrijwillig en actief aan het franse bestuur heeft meegewerkt en de eed van gehoorzaamheid op de franse constitutie

heeft gezworen. Daaruit blijkt hoe weinig nationaal nederlands hier werd gevoeld en gedacht. Het feit dat hij door de fransen aan de kant werd gezet maakte van hem geen nationale held; hij was maar wat graag in hun dienst gebleven.

Nationalisme was onder voorouders blijkbaar vreemd en J.S.R. mag daar, zoals velen met hem (bv. Kemmerling) een voorbeeld van zijn. Dit is eigenlijk ook niet te verbazen. J.S.R. werd geboren op staats gebied tussen oostenrijkse en gulikse dorpen; hij werd Fransman in 1795 en in 1814 à 1815 onderdaan van de verenigde noordelijke en zuidelijke Nederlanden. Van 1830 tot 1839 was hij Belg om tenslotte in 1846 als Nederlander te sterven.

Gedurende het leven van J.S.R. heeft zich de ontwikkeling voltrokken van de kapel van Nieuwenhagen via hulpkerk en rectoraat tot parochiekerk.⁸² Pas op oudere leeftijd werd hij ook actief bij deze ontwikkeling betrokken. Wij zien hem het eerst vermeld in het kerkarchief in oktober 1827.⁸³ Dan verkopen zijn gezamenlijke kinderen een stuk land op het Hoofveld, groot 37 roeden, 24½ el, aan een aantal mededorpgenoten van f. 35,-⁸⁴. Deze medebewoners hadden hier een huis voor de rector gebouwd en vervolgens het geheel aan de hulpkapel van Nieuwenhagen geschonken. Over dit huis schreef de gemeenteraad ruim tien jaar later spottend:

"Weliswaar hadden goede bewoners een woning geschonken aan de rector, maar dat dezelve bijna onwoonbaar is door de schlegten constructie"⁸⁵.

De kinderen Römkens hadden dit land wel verkocht, maar bleven dit toch als schenking beschouwen. Het geheel werd immers geschat op een waarde van 800 gulden. Ook uit de acte van overdracht blijkt dat zij zich als donateurs beschouwen.⁸⁶

In 1831 werd de hulpkapel verheven tot rectoraat. De dorpelingen begonnen onmiddellijk en zonder vergunningen met de uitbouw van de kapel. De gemeenteraad wilde de kerk binnen de gemeentegrenzen bouwen, maar de kapel stond op historische grond en op het gebied van Waubach. Hierover ontspoon zich een jarenlange strijd tussen enerzijds de raad en anderzijds de parochianen, die rond de kapel woonden en het kerkbestuur. Deze strijd is uitvoerig beschreven door pastoor Meens⁸⁷. Tegen het einde hiervan heeft J.S.R., die ondanks zijn gevorderde leeftijd van maart 1835 tot in 1839 secretaris van de fabrieksraad en van de kerkmeesters was, er zich actief in gemengd.⁸⁸ Hij was toen in de zeventig en nog steeds in touw. Opmerkelijk is dat men blijkbaar juist zijn administratieve kwaliteiten waardeerde. Een van de argumenten om de kapel ter plekke uit te breiden en geen nieuwe kerk elders te bouwen zal J.S.R. hebben aangesproken. Dit luidde dat volgens de stichter *in deze kapel* "alle gefundeerde missen gelezen moesten worden", ook als de rectoraatskerk elders gebouwd werd.

In maart 1839 kreeg Onderst-Nieuwenhagen, waar

de kapel stond, na acht jaar strijd zijn zin. Mogelijk heeft J.S.R. dit nog net als kerkmeester beleefd.

Afgezien van zijn optreden als burgemeester tonen de vele malen dat J.S.R. benaderd werd met het verzoek om als voogd (toezienend voogd) of gevolmachtigde of belangenbehartiger op te treden, dat hij gedurende zijn héle leven voor diverse personen als gezaghebbend gold. Hij boezemde blijkbaar velen vertrouwen in en gaf hun de zekerheid dat hij hun belangen actief en met kennis van de wegen om iets te bereiken, zou behartigen.

Al op 23 jarige leeftijd representeerde hij de ooms van zijn vrouws kant bij de verdeling van de ruime erfenis van de grootouders van zijn vrouw. Kennelijk boezemde zijn kennis van geldzaken, opgedaan als schattheffer en "belener", de familie vertrouwen in.

Voor de periode van 1800 tot 1838 heb ik vier acten gevonden waarin hij benoemd wordt tot voogd of toezienend voogd, zes acten waarin hem volmacht wordt verleend, en twee acten waarin hij als gezaghebbend persoon wordt aangesproken.

Hierbij kan ik niet erop bogen volledig te zijn, omdat ik slechts een bescheiden aantal notariële archieven heb doorgewerkt. Toch geeft dit aantal een indruk van zijn positie zelfs tot over de grenzen van Nieuwenhagen heen.⁸⁹ Ook is de "gap" waarover ik boven schreef, tussen half 1811 en 1817, duidelijk zichtbaar. Gezien zijn optreden, zoals wij dit hier beschreven hebben, is het duidelijk dat J.S.R. veel invloed heeft gehad in Nieuwenhagen. Hij heeft lange tijd mede zijn stempel gedrukt op de loop der gebeurtenissen in de periode van het ancien régime tot ruim na de franse tijd. Wij hebben hem door al zijn acties heen leren kennen als een ambitieuze man, die met ongetwijfeld grote vitaliteit en doorzetting tot op hoge leeftijd zijn partij meeblies in het plaatselijk orkest. De hele omvang van de dreun die hij rond 1811 te verwerken kreeg kunnen wij waarnemen nadat wij in de volgende paragraaf zijn financieel-economische bedrijvigheid beschreven hebben. Nu al kunnen wij vaststellen dat hij er in 1817 weer bovenkrabbelt. Hij is niet gemakkelijk eronder te krijgen. Met zijn vechtersmentaliteit hebben wij ook kennis gemaakt als de onderprefect hem zijn ontslag wil laten tekenen. "Wat moet ik nu doen, Baron?" vraagt de onderprefect onzeker.

Wij hebben verder kennisgemaakt met zijn door velen erkende en gewaardeerde praktische kennis van het maatschappelijk verkeer met name in financieel opzicht. Ook kende hij vele mensen en instanties die hij blijkbaar (meestal) op de juiste wijze wist in te schakelen. Administratief, organiserend en improviserend wist hij waardering te wekken, zodat men zijn medewerking op prijs stelde.

En toch vonden de franse heersers dat hij er administratief en bestuurlijk een chaos van maakte.

De verklaring van deze schijnbare tegenstelling zoek ik in diverse overwegingen en veronderstellingen.

Ten eerste zal hij de franse bemoeizucht en admini-

stratieve pietluttigheid belachelijk hebben gevonden, zodat hij er met moeite de vereiste aandacht, tijd en belangstelling voor kon opbrengen.

Die eeuwige opmerkingen over: op tijd insturen, duidelijker schrijven, niet één copy maar in drievoud opsturen, werkten kennelijk op zijn zenuwen.

Ten tweede wilde hij de mensen uit zijn omgeving graag helpen. Het paste geheel in zijn persoonlijkheid om zijn dorpsgenoten, die veelal van de marskramerij moesten leven, ter wille te zijn met het geven van een paspoort. Zij lagen hem meer aan het hart dan de verre en vreemde Fransen.

Ten derde heeft ook de franse taal hem mogelijk parten gespeeld.

Daartegenover staat dat J.S.R. zijn eigen belang steeds goed in het oog hield en daarom graag onder de franse superieuren in functie wilde blijven. Hoe is het dan te begrijpen dat hij na zovele waarschuwingen, toch het roer niet omgooide en wat nauwgezetter ging werken? Hij kreeg voldoende seinen dat men niet tevreden was en hij werd zelfs een keer geschorst, en toch volhardde hij in zijn eigen interpretatie en uitvoering van de vele regels en verordeningen. Gij werd zelfs stijfkoppig genoemd en die indruk ligt ook voor de hand.

Ik denk dat de sleutel voor de oplossing van deze tegenstelling moet gevonden worden in een verkeerde inschatting zijnerzijds van de stevigheid van zijn positie. Hij rekende op zijn populariteit onder de mensen in Nieuwenhagen en op zijn vermogen om, misschien met hielentikkerij, de franse superieuren na ieder incident weer om te praten. Dit laatste is hem waarschijnlijk in 1806 een keer gelukt; hij had waarschijnlijk zo mooi gepraat dat men hem wat vergaf "par sentiment de bonté". Maar: "de kruik gaat zolang te water tot zij barst". J.S.R. miste m.i. het inzicht dat dit spel op de duur wel eens niet meer zou kunnen opgaan. Hij voelde de situatie blijkbaar niet goed aan. Het ontbrak hem aan de in zijn positie zo noodzakelijke realiteitszin. Hij besepte niet ten volle met welk vuur hij speelde. Hij overschatte zijn positie en dat maakt hem onvoorzichtig en onbezonnen. Daar komt nog bij dat hij, toen de klap viel en hij gedegradeerd werd, op een nogal vernederende wijze reageerde. Dit zal het respect voor hem niet verhoogd hebben. Daarmee komen wij bij een laatste aspect, waarmee ik deze paragraaf zou willen afsluiten. Ik constateer dat J.S.R. na zijn terugkeer in het sociale en politieke leven in 1817 nooit meer die vooraanstaande positie heeft ingenomen in zijn dorp, die hij tevoren bekleed had. Hij is een markante figuur gebleven, maar van het 2e plan, van de tweede garnituur. Heeft dit te maken met het hier veronderstelde gemis aan bezonnenheid in moeilijke, complexe situaties en met zijn soms weinig respect afdwingend gedrag?

3. J.S.R. IN ZIJN STREVEN NAAR DE POSITIE VAN LANDEIGENAAR

In de archiefstukken vindt ik diverse functies en beroepen (ambten) die J.S.R. heeft uitgeoefend. In chronologische volgorde is hij "schattheffer", burgemeester, adjoint au maire, schepen en het is zeer waarschijnlijk dat hij op latere leeftijd nog café heeft gehouden.⁹⁰

Parallel met deze functie wordt hij landbouwer of akkerman genoemd en op hogere ouderdom landeigenaar. De aanduiding handelaar of koopman kom ik nooit tegen. Ongetwijfeld heeft hij nochtans veel tijd en energie gestoken in het kopen en verkopen van land, in mindere mate ook van huizen, het lenen en belenen van geld en andersoortige geldelijke transacties en speculaties. Wij vinden hem herhaaldelijk op bezoek bij een notaris, waar een transactie wordt vastgelegd. Uit diverse gerechtelijke processen over voorheen afgehandelde transacties, die ik niet terugvond bij de notaris, maak ik op dat hij ook onderhands via schuldbekentenissen zaken regelde. Ook uit de nalatenschap is op te maken dat niet alle transacties via een notaris liepen.

Het resultaat van deze acties was dat J.S.R. zich na zijn zestigste landeigenaar ging noemen, een titel waarnaar hij kennelijk met de hem eigen dynamiek getreefd had.

In de nalatenschap van 1846 opgemaakt voor notaris Vreuls tel ik ongeveer 13 ha bos en land verdeeld over 51 kadastrumnummers; verder is er in de verdeling de boerderij "aan de put" in de dorpsrotte van Nieuwenhagen en een huis "aan de kerk".

Dit bezit lag erg gespreid over de gemeenten Heerlen, Eygelshoven, Ubach o Worms en Nieuwenhagen.⁹¹ J.S.R. eindigde dus inderdaad als, misschien kleine, landeigenaar. Hij behoorde zeker, zolals wij reeds zeiden, tot de goeode inwoners; dit lees ik ook in belastingstaten uit 1807 en 1824 waar hij respectievelijk tot de 3% en tot de acht hoogstaangeslagenen van het dorp behoort.⁹²

Trouwens als ik zijn boerderij "a genne put" bekijk met haar inboedel en veestapel, dan kom ik onder de indruk.

Toch heeft J.S.R. rond 1811 een dieptepunt gekend in zijn financiële activiteiten. In de 20 jaren daarvoor brengt hij elf keren een bezoek aan de notarissen Lamberts, Chaineaux en Kemmerling met een piek rond 1806 (in 1806 vijf transacties.⁹³ Als ik deze notariële acten als maatstaf neem, dan moet hij rond 1806 met een ware koopdrift zijn bezielt. Dat was precies de tijd dat hij een moeilijke tijd doormaakte als burgemeester.

Door deze vele aankopen moest hij kennelijk geld lenen: In januari 1806 leent hij 300 frs van Willem Jongen en op 17 november 1807 maakt hij bij de fabriek en handelsfirma Huppertz uit Aken een grote schuld van 600 gulden.⁹⁴ Vervolgens leent hij ook

rond deze tijd 454 frs 40 ctm van Anton Sogele, landbouwer in Heerlen.⁹⁵

Tengevolge van deze geldleningen komt J.S.R. in betalingsmoeilijkheden⁹⁶, en op drie manieren reageert hij hierop.

Op de eerste plaats door de betalingen voor zich uit te schuiven. Op de tweede plaats door tot (gedwongen?) verkopen over te gaan en op de derde plaats door een nieuwe lening aan te gaan bij een familielid.

Op 7 januari 1811 vond er bij hem thuis een publieke verkoop plaats van een gedeelte van zijn inboedel en vee. Deze verkoop bracht 461 frs 12 ctm op en ging van 4 koffiepotten en "pot a pisser" tot 14 religieuze tableaux, 13 stoelen, één tafel en 2 kasten; samen 59 delen.

Onder de hamer kwamen ook een koe, een varken en 3 schapen⁹⁷. Waarschijnlijk was dit minder dramatisch dan het op 't eerste oog zou kunnen lijken. In 1807 was J.S.R. hertrouwd met de weduwe Goffin. Naar wij kunnen aannemen bracht deze haar huisraad en meubelen mee in het toch al volgestouwde huis. J.S.R. kon wat missen.

Van een familielid, Pierre Joseph Römkens, leende hij een maand later 485 frs 50 ctm tegen 5%.

Deze Pierre, gehuwd met Helena Cath. Triebels was handelaar te Amsterdam⁹⁸.

Daarmee had hij blijkbaar nog niet genoeg geld bij elkaar. In mei 1811 verkocht hij twee stukken land, samen een 40-tal are voor 400 frs aan Math Erents⁹⁹. Maar de schuldeisers worden ongeduldig. J.S.R. heeft blijkbaar moeite om voldoende geld vrij te maken. Hij staat onder druk en hij reageert niet bezonnen, zoals uit verschillende processen blijkt.

In 1811 starten drie processen met zijn schuldeisers, waarmee zijn benarde financiële situatie gedemonstreerd wordt. Bij twee processen verschijnt hij tot twee keer toe niet op het appèl; hij laat verstek gaan; hij negeert aanmaningen via wisselagenten en een vonnis van de vrederechter¹⁰⁰. Dit gedrag drijft de kosten voor hem steeds hoger op. Hij moet wel erg in de klem hebben gezeten om zich tot dergelijk irrationeel gedrag te laten verleiden.

J.S.R. heeft, mij dunkt, te grote risico's genomen bij zijn aankopen; toen deze misgingen en de schuldeisers opdrongen, leek hij de controle over zijn situatie enigszins te verliezen. Verder constateer ik al in de vorige paragraaf dat deze financiële afgang parallel liep met de crisis in zijn bestuurlijk functioneren.

Ik kan geen invloeden over en weer vaststellen, geen oorzaak en gevolg ontdekken, ofschoon het verleidelijk is deze wel te veronderstellen. Had bv. Kemmerling die de financiële moeilijkheden van J.S.R. als notaris meemaakte, deze laten meewegen bij zijn oordeelvorming over zijn adjoint?¹⁰¹

Kwamen er in 1811 zoveel problemen op Römkens af dat hij er afzonderlijk niet meer de nodige aandacht aan kon geven?

Wij weten het niet. Ik constateer dat J.S.R. jarenlang verdwijnt op alle aktiviteitsgebieden waarop hij steeds acte de présence heeft gegeven. Hier blijft een zwart gat tot 1817.

In 1817 is J.S.R. vrij plotseling weer terug en wel op de 3 terreinen: bestuurlijk en financieel én maatschappelijk. Hij koopt en verkoopt weer¹⁰², is actief op de financiële markt en blijkt zijn oude strijd lust niet verloren te hebben.

Een typische inkijk in zijn financieel handelen en de risico's, die hij daarbij neemt, gunt J.S.R. ons rond de verdeling van de erfenis van de echtelieden Jansen-Jansen, omstreeks 1830. Uit dit voorbeeld blijkt zijn ondernemingszin, maar ook zijn (te?) groot vertrouwen in eigen inschattingsvermogen bij te nemen risico's¹⁰³.

Actief en strijdbaar als hij is raakt J.S.R. ook na 1817 weer verwickeld in een aantal civiele processen. Ik heb de indruk dat hij bij de processen na 1817 begonnen, sterker staat en zich beter in de hand heeft in vergelijking met die rond 1811 zijn aangespannen.

Hij laat zich door niets en niemand, ook niet door notabelen van deze streek, van zijn stuk brengen, waar het gaat om zijn belangen. Het 8 jaar durende proces tegen notaris Struyck en diens broer, de deurwaarder, is in dit opzicht illustratief¹⁰⁴.

Na 1830 wordt het rustig rond J.S.R. tenminste wat processen en persoonlijke financiële transacties aangaat. Wij hebben gezien dat hij nog wel eens de belangen van iemand behartigde en niet te vergeten, in het kerkbestuur zat. Zijn laatste bezoek bij een notaris voor een eigen financiële aangelegenheid betrof een publieke verkoop van een gedeelte van zijn inboedel en wat vee. Eind 1834 verkoopt hij 78 eenheden, die samen 709 frs 10 ctm opbrengen¹⁰⁵. Hieronder treffen wij een twee koeien, drie vaarzen, twee schapen, een varken, een ploeg en een wanmolen; verder in huis: veel huisraad waaronder een "vederen" bed en een grote kast. Omdat ik nergens in de archieven aanwijzingen vind over geldnood, zoals bij de eerste verkoop in 1811, vermoed ik dat deze verkoop een andere betekenis heeft, dat er een andere bedoeling bij J.S.R. achter zat. Wij weten dat de boerenhoeve van Simon is betrokken door zijn in 1832 gehuwde dochter Johanna Maria met haar gezin. Zij waren de opvolgers van J.S.R.. Ook weten wij dat J.S.R. in 1846 bij deze dochter gestorven is. Het ligt dus voor de hand te veronderstellen dat deze wisseling rond 1834 zijn beslag heeft gekregen en dat toen voor J.S.R. een wat rustiger levensfase is begonnen.

Hij was toen in zijn zeventigste levensjaar.

De financiële crisis, gevoegd bij de bestuurlijke afgang, beide rond 1811, toont de hevigheid van de slag die J.S.R. trof en die zo te zien, invloed heeft gehad op zijn maatschappelijke functioneren.

Over de oorzaken ervan en zijn aandeel hierin kunnen wij alleen maar veronderstellenerwijs iets aan-

geven. In de vorige paragraaf sprak ik in dit verband over een verkeerde inschatting van J.S.R. van zijn positie, een overschatting van zijn mogelijkheden en vrijheden. Nu hebben wij m.i. weer aanwijzingen voor dergelijke foutieve inschattingen. Hier nemen die de vorm aan van te grote risico's bij zijn financiële transacties. Duidelijker dan in de vorige paragraaf hebben wij nu voorbeelden dat hij zich, eenmaal in de knoei, dieper in de nesten werkt door onberaden en impulsieve beslissingen, zoals het weigeren voor de rechtbank te verschijnen.

Dat J.S.R. jaren later weer op het podium verschijnt pleit voor zijn vitaliteit. Zijn dynamiek ervaren wij ook als wij lezen hoe hij zijn eigen belangen kan verdedigen. Hij bijt zich tot het uiterste in de procesgang vast, ook al duurt dit gevecht jaren.

Of hij na 1817 steeds zo'n goed koopmanschap aan de dag legt betwijfel ik wel eens. Ook dán lijkt hij nu en dan te grote risico's te nemen. Gezien echter de uiteindelijke resultaten voor hemzelf en voor anderen, als hij zich als pleitbezorger inzette, moet zijn vakmanschap op commercieel en financieel terrein toch van acceptabel gehalte zijn geweest.

Wat hij wellicht aan bezonnen oordeel en vooruitzien miste werd dan goedge maakt door zijn onverwoestbare energie, zijn ondernemingslust en zijn durf om wie dan ook aan te klampen. Hij ging niet uit de weg voor personen die qua positie en titulatuur "zwaarder" wogen dan hijzelf; hij voelde zich vrij in de omgang met hoog en laag. Ik zie een hemelsbreed verschil tussen J.S.R. en de winkelier op de hoek, waar alleen bekende klanten komen, die kleine risico's neemt en weinig winst verwacht. J.S.R. heeft lef en ondernemingszin; hij was niet bang om grotere zaken aan te pakken en contacten te leggen buiten zijn dorp. Mijn twijfel aan een echt groot koopmanschap bij J.S.R. stoelt op het feit dat ik wél documenten in de archieven vind waaruit blijkt dat zijn ondernemingszin verkeerd uitpakt en niet zie dat hij daarnaast ook hoge winsten maakt. Uit zijn nalatenschap komt hij als welgestelde naar voren, maar hij heeft, ondanks al zijn zwoegen, aan het bezit van zijn bemiddelde vader en van zijn vrouw, die ook van goede huize was, waarschijnlijk niet zo geweldig veel toegevoegd.

4. ZIJN FAMILIE EN ZIJN BOERDERIJ "A GENNE PUT"

J.S.R. was geboren en getogen in de "dorpsrotte", later Onderst-Nieuwenhagen genoemd. Dit was het vruchtbaarder deel van het dorp in tegenstelling tot Nieuwenhagerheide. De boederij waar hij het grootste deel van zijn leven sleet is mogelijk gebouwd door zijn ouders. Oud deken Pelzer weet zich te herinneren dat boven de deur op de binnenplaats het jaartal 1747 of 1767 stond¹⁰⁷. J.S.R. stond al vroeg op eigen benen. Hij huwde op 22-jarige leeftijd met Maria Barbera Dautzenberg. Zij was een telg van de goed gesitueerde boerenfamilie: Dautzenberg-Borghans uit

A. M. A. MAASSEN

WAT DUS GOD HEEFT VERENIGD, DAT SCHEIDE GEEN MENS ...¹

In mijn artikel: Militaire tussenkomst in huwelijksproblemen, in dit tijdschrift (87-11 tot 14) maakte ik gewag van het in 1712 gesloten huwelijk van Hendrik Simons, geboortig van Eupen maar wonende te Geulle, met Maria Smeets (Smitz) uit Bunde, welk huwelijk niet dan na een bijna vier jaar durende rechterlijke strijd kon worden voltrokken. Volgens het nederlands hervormde huwelijksregister van Geulle was, nadat twee huwelijksafkondigingen hadden plaatsgehad, bezwaar ingediend door een Catharina Schutz zoals verklaard was door Cornelis Kreuger, voorlezer en schoolmeester aldaar en bevestigd door dominee Henderici van Beek. Eisende partij in de procedure was echter Elisabeth Schutz. Een en ander was aanleiding om verdere recherche te plegen in de archieven. Daarbij bleek dat het in deze procedure ging over een naar mijn inzicht toch wel unieke casus. Mede omdat de inzet van het geding was het al dan niet van toepassing zijn van het door recente publicaties opnieuw in de belangstelling staande Echtreglement in de Landen van Overmaas,² wil ik niet nalaten de lezers kennis te laten nemen van de inhoud van de desbetreffende archiefstukken.³ Daarbij wordt opgemerkt dat de zaak alleen kan worden gereconstrueerd aan de hand van wat door de griffier van de schepenbank Geulle, Bunde en Ulestraten en, nadien in hoger beroep, van het leenhof te Valkenburg, op de rol is genoteerd.⁴ De door partijen ter staving van hun respectievelijke standpunten overgelegde bewijsstukken waarnaar in het verslag van de griffier wordt verwezen, zijn namelijk niet meer aanwezig.

De feiten.

In de gewone rechtszitting van 6 juni 1708 legde Elisabeth conform artikel 18 van het voor het Land van Valkenburg geldende procesrecht haar conclusie van eis neer bij de schepenbank, daarmede te kennen gevende dat zij een proces aanhangig wilde maken tegen Hendrik Simons van Eupen in verband met zijn ondertrouw. De schepenbank dagvaardde daarop partijen om te verschijnen in de buitengewone vergadering van 8 juni teneinde te worden gehoord. De gedaagde partij was gehouden ter zitting haar conclusie van antwoord, d.w.z. haar visie op de ingebrachte eis, te overhandigen. Uit het verslag van de griffier van deze zitting vernemen wij waar de zaak precies om draait. In zijn verweer, aldus de griffier, ontkende Simons uitdrukkelijk ooit met Elisabeth Schutz wettelijk te zijn getrouwd, zoals ook blijkt uit het feit dat de eerwaarde heer Officiaal (kerkelijk rechter) het sluiten van een (kerkelijk) huwelijk ongeldig had verklaard. Een copie van dat vonnis had Simons aan de schepenbank overgelegd. Simons verzoekt daarom de bank nog eens voor zoveel nodig het huwelijk waarop Elisabeth zich beroept, ongeldig te verklaren. Voor de rest

moet het recht maar zijn beloop hebben, reden waarom de bank haar moet opdragen om binnen drie dagen te repliceren.

Elisabeth daarentegen stelde dat zij in presentie van vier getuigen ondertrouwd is geweest met Hendrik Simons ten overstaan van pater Cornelis van Ast, minderbroeder, op 15 maart 1680 en een dag later op 16 maart wettig getrouwd is door de vice-pastoor van Wijck (-Maastricht). Van beide feiten legde zij originele stukken, ondertekend door burgemeester Hermes over. Voorts stelde zij dat het niet aangaat dat de tegenpartij zich beroept op de ongeldigverklaring van dat huwelijk door de heer Officiaal, omdat deze niet bevoegd was zodanige verklaring af te leggen, omdat zij deze functionaris officieel had laten weten dat zij daartegen protesteerde en dat zij de bevoegde (burgerlijke) rechter te hulp zou roepen. Daarom moest die uitspraak van de Officiaal van nul en generlei waarde worden verklaard. Zij verzocht daarom de ondertrouw en trouw, die zo lang had geduurd en gezegend was door de geboorte van een kind, te erkennen en niet toe te staan dat wat God heeft verenigd door de mens wordt gescheiden.⁵

In zijn repliek hield Hendrik vast aan wat hij eerder had geëist, te meer omdat het bestreden huwelijk niet alleen in strijd was met de canonieke en civiele wetten, maar ook direct met het Echtreglement, dat in deze contreien gold en waarnaar partijen zich hadden behoren te richten, omdat zij onderdanen waren van en ressorteerden onder het land waar dat Echtreglement in acht genomen moest worden. Omdat dat niet is gebeurd, kan er geen huwelijk hebben bestaan en daarom persisteerde verweerder bij zijn eerder gedaan verzoek om dat huwelijk ongeldig te verklaren. Daarop bracht eiseres naar voren dat het huwelijk volgens canoniek en civiel recht wél bestond en andermaal wees zij er op dat het huwelijk na de bevestiging gezegend is met een kind. En zo er al iets tegen dat huwelijk ingebracht zou kunnen worden dan had dat destijds direct gedaan moeten worden en niet nu pas na achtentwintig jaar (!). Zij stelde verder dat op het Echtreglement geen beroep kon worden gedaan, omdat zij van Maastricht is en als dat reglement al van toepassing zou zijn, dan wilde zij wijzen op de bepaling in dat reglement dat iemand die trouwbelofte doet, gehouden moet worden tot trouwen.⁶ Daarom bleef zij bij haar eis dat dit huwelijk als wettig moet worden aangemerkt of anders een behoorlijke regeling terzake getroffen.

Simons bestreed op zijn beurt dat hier ooit een wettig huwelijk heeft bestaan en daarom kon ook niet worden gesproken van een voltooiing. Het door de tegenpartij naar voren gebrachte verweer dat het Echtreglement niet van toepassing was, omdat zij van Maastricht was en zij zich dus daaraan niet behoefde

te houden, ging volgens hem niet op, omdat beide partijen ten tijde van het huwelijk als bedienden van de graaf van Geulle bij hem op diens kasteel woonden. Zodoende ressorteerden zij beiden onder het gebied van de Hoogmogenden. Hij herdaalde dat daarom meerbedoeld huwelijk noch naar canoniek en civiel recht, noch volgens het Echartreglement heeft kunnen bestaan.

Elisabeth, opnieuw aan het woord, stelde dat er geen sprake kon zijn van een beroep op het Echartreglement, nu beiden daarvan blijkens de feiten afstand hadden gedaan, te meer omdat het huwelijk al achtentwintig jaar bevestigd is. Zij vond daarom alle voorafgaande discussie niet relevant.

Hendrik ontkende vervolgens het bestaan van het huwelijk, de confirmatie daarvan alsmede het afstand doen van het Echartreglement. Ten aanzien van dit laatste merkte hij op, dat zelfs als hij dat had willen doen, hij dat niet gekund zou hebben. Hij persisteerde bij zijn eerder naar voren gebrachte stellingen, met name dat de kwestie moest worden afgedaan conform het Echartreglement en niet - zoals eiseres wilde - aan de hand van de totaliteit van feiten en omstandigheden rond deze zaak.

Tot zover het verhoor van partijen. Aan de hand daarvan acht de bank zich bevoegd volgens het Echartreglement de zaak in behandeling te nemen en een uitspraak te doen. Partijen krijgen de opdracht om a.s. woensdag te 10 uur alle nadere bewijzen van de trouw en de trouwbeloften over te leggen en alles wat verder kan dienen ter staving van hun respectievelijke standpunten, waarbij zij zich kunnen doen vergezellen van een raadsman. Voorts beveelt de bank dat intussen de huwelijksafkondigingen moeten worden opgeschort en geeft opdracht aan de gerechtsbode om deze uitspraak onmiddellijk aan de heer predikant te betekenen.

Het proces.

In de buitengewone zitting van 13 juni 1708 zijn partijen ter voldoening van bovengenoemde opdracht inderdaad verschenen en daar, voor de Geulse schepbank, zullen zij elkaar van nu af aan nagenoeg wekelijks, in ieder geval om de veertien dagen, ontmoeten tot mei 1709. Met betrekking tot de kern van de zaak worden er geen nieuwe feiten aan het licht gebracht: het blijft een welles-nietes spelletje. Wel maken partijen elkaar het leven zuur met allerlei chicanes en plagerijen. Zo begint Elisabeth met het verzoek aan de schepbank om van vooruitbetaling der proceskosten af te zien; zij heeft maar een klein inkomen en krijgt pas weer in oktober geld. Dit klemt te meer omdat het er alle schijn van heeft, dat Hendrik haar moedwillig op kosten wil jagen door haar een kostbaar proces aan te doen. Kan zij geen uitstel krijgen dan moet Hendrik maar veroordeeld worden om alles te betalen. Hendrik op zijn beurt stelt dat Elisabeth borg moet stellen, waartegen Elisabeth inbrengt dat zij dat niet hoeft omdat zij burgeres van

Maastricht is. Trouwens, Hendrik had haar dáár voor de bevoegde rechter moeten dagen. De schepbank gaat op deze competentie-vraag niet in, maar oordeelt dat als Elisabeth voor deze bank wil procederen, zij zich aan de regels die hier gelden moet houden.

Hendrik van zijn kant ergert zich over het feit dat Elisabeth zich "zijn huisvrouw" blijft noemen, een terminologie die de griffier overigens in de loop van het proces ook blijft gebruiken in zijn verslagen. Daarover aangesproken verdedigt Elisabeth zich met te stellen dat zij daartoe het volste recht heeft, omdat zij in presentie van getuigen voor een priester Gods getrouwd is en in tegenwoordigheid van deze getuigen voor God en de wereld de eed van trouw aan haar man heeft afgelegd. Het is onbestaanbaar, dat deze man, na achtentwintig jaar ondertrouw en huwelijk, zo maar even met het Echartreglement in de hand het tegendeel wil gaan bewijzen.

Voorts wordt de voortgang van het proces getraineed door steeds maar weer opnieuw termijnen te overschrijden binnen welke partijen stukken moeten overleggen. Dat betekent irritatie bij de ene partij en een verzoek aan de bank om de andere partij geen verder uitstel meer toe te staan. De nalatige partij belooft dan beterschap of komt met een gemotiveerd verzoek om verlenging van de termijn, tegen welk verzoek de andere partij zich dan weer met hand en tand verzet, daarbij als reden aangevende dat de tegenpartij alle tijd heeft gehad om met de gevraagde stukken op tafel te komen; het vragen van uitstel is alleen om de zaak nodeloos te rekken en de opgegeven motieven zijn chicaneus, impertinent, frivool of onwaar. Tegen deze aantijgingen komt de tegenpartij dan weer op door ze te ontkennen en er op te wijzen dat zij zich in alle rust en zonder haast op de productie van de noodzakelijke processtukken moet kunnen toeleggen. Elke overijling is hier uit den boze. Daarom is aandringen op haast belachelijk en dwaas . . . enz. enz.

Overigens moet gezegd, dat de rechters zich evenmin laten opdrijven. Zij zijn zeer lankmoedig en geven in het algemeen herhaalde malen uitstel aan wie er om vraagt, of het nu de eisende dan wel de gedaagde partij is.

Zo verstrijkt het jaar 1708. In de laatste week van dat jaar zijn eindelijk alle processtukken volledig. De zaak is nu in een stadium gekomen dat het woord is aan de rechters om een uitspraak te doen. Twee maanden gaan voorbij zonder dat er iets gebeurt. Dan, 20 februari 1709, raakt het geduld van Elisabeth kennelijk op, want bij haar verzoek om nu toch eindelijk eens een einde te maken aan deze zich eindeloos voort-slepende zaak, omdat kwesties als deze volgens het Echartreglement niet op de lange baan mogen worden geschoven en omdat zij daarvan grotelijks nadeel in eer en reputatie ondervindt, dreigt zij zich over de gang van zaken bij de schepbank bij andere instanties te gaan beklagen. Weer gebeurt er twee maanden niets. In april 1709 wordt duidelijk dat het proces voor Elisabeth een verloren zaak is. Tijdens de zitting van

17 april namelijk verzoekt Hendrik om Elisabeth te mogen sommeren het deel van de honoraria der rechters en gerechtelijke ambtenaren dat hij voor haar heeft voldaan, terug te betalen. Elisabeth protesteert daartegen omdat nergens uit blijkt dat deze kosten inderdaad zijn vooruitbetaald, hoewel het Hendrik uiteraard vrijstaat deze kosten voor haar te voldoen. Zij sluit ook niet uit dat hij dat ook inderdaad heeft gedaan en wellicht "met plezier ende alle vrolicheyt" omdat overal het gerucht gaat dat haar ter ore is gekomen via mensen uit de dorpen, dat zij het proces verloren zou hebben. Na re- en dupliek van partijen oordeelt de rechtbank dat de sommatie mag worden gedaan. Uit het verslag van de zitting van 1 mei 1709 blijkt dat het gerucht waarheid bevatte. Hendrik, dan aangeduid als de triomferende partij, die als zodanig ter verkrijging van het vonnis voor de tegenpartij de kosten heeft moeten betalen, vraagt dan dat Elisabeth tot restitutie daarvan wordt gedwongen en dat haar geen copieën van het vonnis en van andere stukken worden overhandigd vooraleer zij de kosten heeft betaald. Andermaal spreekt de rechtbank uit dat tot sommatie mag worden overgegaan. Tijdens de zitting van 29 mei blijkt dat Elisabeth van het vonnis van de schepenbank in hoger beroep is gegaan. Op die datum heeft Hendrik Elisabeth opnieuw voor de bank gedaagd in verband met de terugbetaling van de kosten van het vonnis en van rechtskundige adviezen ten bedrage van 12 rijksdaalders. Elisabeth stelt dat zij heeft betaald zoals uit de rol van 1 mei 1709, waarvan zij een uittreksel heeft, blijkt. Zij meent daarom dat Hendrik een spelletje met haar speelt en op deze manier wil beletten dat de processtukken worden doorgezonden naar de instantie waarbij zij beroep tegen het vonnis heeft aangetekend. Hendrik blijft echter bij zijn eis.

Dit is tevens het laatste dat wij over deze zaak van de schepenbank van Geulle via de rol vernemen.

Hoger beroep bij het leenhof van Valkenburg.

Op 14 mei 1709 verschijnt Elisabeth Schuts voor het leenhof te Valkenburg. Zij heeft op 1 mei 1709 voor de justitie van Geulle "viva voce" aangekondigd dat zij in beroep ging en op 4 mei haar appèl bij het leenhof bezorgd, zo vermeldt het eerste daarop betrekking hebbende stuk (LvO, inv. no. 4039). Tijdens de zitting vertelt zij, dat het haar verbaasd heeft dat de schepenbank van Geulle weigert de processtukken op te sturen zolang de gerechtskosten nog niet zijn betaald. Zij zegt niet te kunnen begrijpen waarom de justitie van Geulle haar, "bedruckte appellante", zo hard tegemoetreedt hoewel zij van haar niets meer te vorderen heeft. De geïntimeerde (gedaagde in beroep) heeft die kosten toch voor haar betaald en haar voor de schepenbank gesommeerd deze te restitueren. Zij verzoekt daarom het leenhof de justitie van Geulle te gelasten de processtukken onmiddellijk naar Valkenburg over te brengen. Uit die stukken kan het leenhof dan lezen wat haar, appellante, die nu omtrent achten-

twintig jaar met Hendrik Simons van Eupen getrouwd is geweest en van wie zij nog een eigenhandig, in het bijzijn van diverse getuigen geschreven stuk en voorts nog de trouwbrief en de trouwring heeft, is aangedaan. Daarover zal zij in de eerstvolgende zitting een aantal grieven naar voren brengen. Voorts vraagt zij het leenhof (net als in Geulle) de proceskosten pas op het einde van het proces vast te stellen. Zij kan nu onmogelijk betalen en evenmin borg stellen wegens de grote schade die zij in goed en geld, bloed, eer en reputatie door haar voornoemde man tijdens haar huwelijk en de procedure heeft geleden en nog lijdt. Zij vertrouwt er op dat haar verzoek zal worden ingewilligd omdat het hier gaat om een zaak van eer, "want eer en leven gaan hand in hand en er moet geen smart op smart worden gestapeld". Dan zal zij het leenhof ook aangeven uit welke bron zij elk jaar een pistool (gouden munt) tot (af)betaling der kosten kan trekken. Tenslotte verzoekt zij dat gedaagde bevolen wordt in Maastricht een gemachtigde aan te wijzen omdat het veel te kostbaar is om telkens een gerechtsbode met een dagvaarding naar Geulle te sturen, of het goed te vinden dat de geïntimeerde eens en voor altijd mag worden gedagvaard.

Tot tweemaal toe moet Elisabeth het leenhof opnieuw verzoeken er bij de schepenbank van Geulle op aan te dringen dat de processtukken worden overgebracht. Zij begrijpt er niets van: tot driemaal toe heeft zij, via haar procureur Kicken, de verschuldigde rechten voor het overbrengen aangeboden aan de substituut-gerechts-secretaris en schepen Schaap. Waarom dan de zaak zo ophouden? Bij het laatste verzoek, op 11 juni 1709, komt het leenhof kennelijk in beweging, want het onderschrift van het zittingsverslag luidt, dat de secretaris en schepen Schaap verklaren binnen tweemaal 24 uur de stukken naar de griffie van het leenhof over te brengen. Dat gebeurt ook, want verder is aangetekend dat de stukken op de 12e juni behoorlijk zijn overgebracht door de schepenen Vandermissen en P. Schaap.

De procedure kan nu beginnen. Veertien dagen later staan partijen tegenover elkaar voor het leenhof. Hendrik vraagt Elisabeth haar bezwaren tegen het vonnis van de schepenbank in te dienen dan wel te verklaren waarom zij denkt door het leenhof in het gelijk te worden gesteld. Voorts dient het leenhof haar op te dragen borg te stellen en de door hem voorgeschoten honoraria der Geulse rechters terug te betalen, dat alles voor de volgende zitting "op poene van desertie". Elisabeth voldoet niet aan deze eisen en krijgt op 9 juli de opdracht daaraan alsnog te voldoen. Zij protesteert en verzoekt het leenhof uitspraak te doen om een einde te maken aan het procederen, te meer omdat "de groote vacantiën op handen zijn" en Hendrik geen ander doel voor ogen staat dan de zaak te traineren. Zij kan de rechters echter niet vermurwen.

In de buitengewone vergaderingen van augustus komt de onderhavige zaak niet meer aan de orde. Eerst op

24 september 1709 verschijnt Elisabeth weer ter zitting. Het blijkt dat zij haar verhoog nog niet kan indienen en vraagt daarvoor uitstel van vier weken, althans tot de eerstvolgende zitting. Als reden geeft zij op het overlijden van haar advocaat, de heer van der Veecken, in wiens sterfhuis zich alle stukken met betrekking tot dit proces bevinden. Zij zal daarom een nieuwe advocaat in de arm moeten nemen. Het leenhof staat het gevraagde uitstel toe tot de eerstvolgende vergadering. Op 8 oktober staan beide kemphanen weer tegenover elkaar. Het blijkt dat Elisabeth haar grieven nog niet op papier heeft staan en ook nog geen borg heeft gesteld, zoals het leenhof haar al maanden geleden heeft opgedragen, want Hendrik herhaalt zijn eisen terzake. Elisabeth tekent daartegen verzet aan en stelt dat zij eerst nu de beschikking heeft kunnen krijgen over de processtukken die bij de overleden advocaat van der Veecken berustten en daarmee naar een nieuwe advocaat is moeten gaan. Hendrik, zo vervolgt zij, zou zich moeten schamen dat hij tegenover zijn echte vrouw met wie hij voor God en de wereld getrouwd is, zo "te werk gaat", alsmede over het goddeloze leven dat hij nu met "een tweede persoon" voert. Hendrik zegt daarop geen aanleiding te zien om van zijn eerder gedane eisen af te wijken. Voorts verzoekt hij het leenhof om de heer Kicken (Elisabeth's procureur) te verbieden Elisabeth in zijn stukken nog langer als zijn, geïntimeerde, echte huisvrouw aan te duiden op straffe van wat het leenhof goeddunkt, waarbij hij zich het recht voorbehoudt om nog een actie wegens laster aan te spannen. Het leenhof spreekt uit dat Elisabeth voor de volgende zitting aan zijn beslissingen moet voldoen op straffe van verstek en dat de procureur zich van de gewraakte terminologie moet onthouden.

Twee weken later, op 22 oktober 1709, vraagt Elisabeth andermaal om uitstel, nu omdat haar (nieuwe) advocaat het zo druk heeft dat hij de stukken niet op tijd heeft kunnen klaarmaken. Zij belooft dat deze de volgende zitting absoluut aanwezig zullen zijn. Haar tegenspeler noemt zij flauw en weinig toeschietelijk, want hij kent de omstandigheden die het haar onmogelijk hebben gemaakt om de stukken tijdig over te leggen. Hij mag niet eisen dat zij zich overhaast in deze zaak waar het gaat om de verdediging van haar leven en eer. Hendrik echter geeft geen krimp en persisteert bij zijn eisen. Het leenhof is clementer en verleent, nu voor het laatst, uitstel tot de volgende zitting (weer) op straffe van verstek.

De volgende zitting op 5 november slaagt Elisabeth er nog niet in haar gemotiveerd beroepschrift over te leggen. Weer beroept zij zich op de drukke werkzaamheden van haar advocaat. Zij belooft echter het stuk, in het net geschreven, binnen acht dagen in handen te stellen van de secretaris. Zij spreekt de verwachting uit dat intussen niets in haar nadeel zal worden beslist, want zij strijdt hier toch voor haar eer, "die vergeleken wordt met het leven".

Zij krijgt voor de tweede en laatste maal het uitstel

waarom verzocht. Op 3 december 1709 blijkt dat Elisabeth haar verweerschrift heeft ingediend, want zij verzoekt het leenhof dan om Hendrik op te dragen daarop definitief van repliek te dienen. Dit verzoek herhaalt zij in de zittingen van 17 december 1709 en 7 januari 1710. In beide gevallen laat Hendrik verstek gaan en de vonnissen, dat hij op de eerstvolgende zittingsdag moet antwoorden op straffe van verstek, laten hem koud. Pas op 21 januari verschijnt Hendrik weer ten tonele, alwaar hij op het zoveelste verzoek van Elisabeth om de repliek over te leggen, naar voren brengt dat Elisabeth weliswaar haar bezwaren bij het leenhof heeft ingediend, maar dat zij nog steeds niet heeft voldaan aan het verzoek van het leenhof om hem de voorgeschoten kosten van rechterlijke advizen en honoraria van de rechters terug te betalen en borg te stellen voor de gemaakte en nog te maken proceskosten. Hij vindt die borgstelling absoluut noodzakelijk nu de kosten van het eerste proces nog niet door haar zijn betaald, ondanks het feit dat de rechters zo welwillend zijn geweest toe te staan dat zij deze kosten pas op het einde van het proces zou voldoen. Het leenhof is het met hem eens en spreekt uit dat Elisabeth binnen twee maal 24 uur de kosten moet betalen en voorts onderpanden moet aanwijzen waarop eventueel verhaal kan worden genomen. Op 4 februari 1710 beklagt Hendrik zich er over dat niet aan het evengenoemde vonnis is voldaan, waarop Elisabeth antwoordt dat zij geen geld heeft en dat Hendrik er beter aan deed haar reeds lang naar vorengebrachte grieven te weerspreken dan er plezier in te scheppen de zaak op alle mogelijke manieren tot in het oneindige te trekken met niet ter zake doende en in strijd met het procesrecht zijnde chicanes.

En zo bestoken partijen elkaar om de veertien dagen met eisen en tegen-eisen, waarbij het leenhof, omdat zij weigeren de resp. gegeven bevelen op te volgen, uiteindelijk ultimata moet stellen teneinde de vereiste stukken op tafel te krijgen. Het wordt 15 juli 1710 voordat de zaak kan worden gesloten en de procureurs van partijen de opdracht krijgen van het leenhof om de inventaris der geproduceerde stukken te ondertekenen.

Op 29 augustus 1710 volgt de lang verwachte uitspraak in hoger beroep, waarvan openbare kennisgeving wordt gedaan op 9 september 1710. Deze uitspraak - een los velletje - is gevonden in LvO, inv. no. 4069, als enig stuk dat op bovenbesproken zaak betrekking heeft. Zij luidt kort en krachtig dat het vonnis van de Geulse rechters wordt bekrachtigd en dat Elisabeth daarvan ten onrechte in beroep is gegaan:

"Vonnis (!) in saecke Elisabeth Schuts, appellante, tegens Hendrick Simons van Eupen, geïntimeerde.

Visis actis Mannen van Leen ter manisse van den Hr. Lt. Stadhouder; Ter definitiven Recht doende verclaeren het vonnis bij de Rechters a quibus gegeven te Confirmeerende ende qualijck daer van te zijn geappelleerd, de kosten compenseerende.

Aldus beraempt den 29 Augusti 1710

Ter Ord(onnantie)

Jacob Heldewier.⁷

Gepronuntieerd den 9en 7b 1710 partibus citatis per van Ocken uti retulit." (van Ocken is de Valkenburgse bode).

Nog eenmaal komen wij de zaak van Simons van Eupen - Schutz tegen en opnieuw in LvO, inv. no. 4039. Elisabeth heeft kennelijk nog niet de door Hendrik voorgeschoten gelden gerestitueerd, want op 23 september 1710 vordert hij voor het leenhof dat hij haar mag sommen tot terugbetaling van de honoraria der rechters ten bedrage van elf rijksdaalders. Het vonnis luidt dat zij gesommeerd en voor het gerecht gedaagd mag worden. Verder is van deze zaak niets meer gevonden. Elisabeth zal waarschijnlijk eieren voor haar geld gekozen hebben en haar schuld voldaan nu zij ook in hoger beroep in het ongelijk is gesteld, teneinde zo aan onherroepelijke inbeslag-neming en verkoop van haar goederen te ontkomen. Bovendien is het (weer) bijna oktober, de maand waarin zij, naar eigen verklaring, jaarlijks over haar inkomen kan beschikken.⁸

Nabeschouwing.

Aan het einde van deze rechtszaak blijven een aantal vragen bestaan waarop toch graag een antwoord zou zijn ontvangen, zoals: welke motieven lagen er bij de man voor om na achtentwintig jaar de vrouw met wie hij heette kerkelijk getrouwd te zijn en bij wie hij een kind had verwekt, te verlaten? Leefden zij wellicht reeds jaren gescheiden? Wij weten immers uit eigen verklaring dat zij in Maastricht woonde, waar ook haar zoon is gedoopt blijkens het doopregister, en dat Hendrik, zoals blijkt uit een op 9 september 1711 op zijn verzoek door drie getuigen ten overstaan van de schepensbank van Geulle afgelegde verklaring, al ongeveer veertig jaar onafgebroken in het kasteel van Geulle heeft gewoond en de heer graaf aldaar heeft gediend (als rentmeester).⁹ Wilde hij van haar af omdat hij op de maatschappelijke ladder gestegen was en (her)trouwen met een meisje van stand (de dochter van de collecteur van Bunde) of is het gewoon de bok en het groene blaadje? We kunnen er slechts naar gissen. Met betrekking tot de overwegingen die de rechters gebracht hebben tot het voor de verlaten partij teleurstellend vonnis, laten ons de stukken evenzeer in het ongewisse. Desondanks toch commentaar te willen leveren is niet van risico ontbloot en maant tot voorzichtigheid. Immers, het proces toetsen aan de huidige rechtregels en -normen is uit den boze. De rechters betichten van partijdigheid omdat zij, zoals alle gezagsdragers, "de Ware Christelijke Gereformeerde religie" (moesten) belijden en "dus" tegen Elisabeth zijn die zich op r.k. geestelijken beriep,¹⁰ of hen beschuldigen van bevoordeling van Hendrik wegens diens positie en relaties, is niet gerechtvaardigd zolang het niet kan worden bewezen.

Naar mijn mening is het ook niet nodig spijkers op laag

water te zoeken om hun objectiviteit in casu in twijfel te trekken. Mij verplaatsend in hun positie, ben ik geneigd te stellen dat het proces voor de eisende partij van het begin af aan een verloren zaak was. Haar beroep op het burgerschap van Maastricht zou wellicht voor een Maastrichtse rechter kans op succes hebben gehad, omdat het Echtsreglement in die stad niet gold aangezien zij niet tot de Generaliteitslanden behoorde,¹¹ nu zij haar eisen - al dan niet op aandringen van Hendrik - voor de Geulse schepensbank heeft gedeponeerd, had zij er rekening mee moeten houden, dat het Echtsreglement in die plaats onverkort van kracht was. Vanuit formeel juridisch standpunt, dus met voorbijgaan aan de menselijke aspecten van de zaak, kon deze schepensbank tot geen andere conclusie komen dan dat er tussen partijen geen huwelijk bestond met alle maatschappelijke consequenties vandien, alle eventuele overgelegde papieren van bedienaren van de r.k. godsdienst ten spijt. Iedere bemoeienis van de r.k. Kerk was immers op grond van artikel IV van het Echtsreglement verboden.¹² Dat is, wat ik zou willen noemen, het risico van "buitenlands trouwen"¹³ in de gevallen dat zo'n huwelijk stuk liep. Bestaat er, omdat de geldende wettelijk voorschriften terzake niet zijn nageleefd, geen huwelijk, dan kan ook een eis tot erkenning of geldigverklaring van zo'n juridisch niet bestaand huwelijk niet worden ingewilligd, evenmin trouwens de eis in reconventie (de tegeneis van de gedaagde) om het huwelijk ongeldig te verklaren. De vraag of partijen het achtentwintig jaar geleden al dan niet eens waren over de juistheid van de huwelijkswetgeving is irrelevant, zij hadden zich daaraan moeten onderwerpen als zij als getrouwd paar door het leven wilden gaan. Dit is geen kwestie van geloofsovertuiging maar het besef dat men behoort tot een publiekrechtelijke gemeenschap, de Staat, die zoals elke gemeenschap, het niet zonder regelgeving kan stellen. Dat begint al met de kleinste gemeenschap, het gezin, dat anders een huishouden van Jan Steen zou worden . . .

Ik onderschrijf dan ook gaarne de conclusie van Ubachs, dat in de ogen der Staten-Generaal de opstelling en invoering van het Echtsreglement noodzakelijk was ter ordening van de maatschappij en niet zo zeer een middel tot protestantisering van hun onderdanen in de Generaliteitslanden.¹⁴

Noten.

1. Matheus 19 : 6.

2. W. A. J. Munier, De toepassing van het Echartreglement in de Landen van Overmaas en de neerslag ervan in de trouwregisters 1656 - 1683, in: PSHAL 121 (1985), 69-103; P. J. H. Ubachs, Het Echartreglement voor de Generaliteit in de eerste jaren, in: Munsters in de Maasgouw, (Werken LGOG, 9), Maastricht 1986, 213-228.

3. RAL, LvO inv. nrs. 5731, 4039 en 4069.

4. De rol is het register waarin alle aangebrachte en aanhangige zaken bij de schepenbank worden genoteerd en alles wordt vermeld wat terzake door de bank wordt gedaan en beslist. De verplichting daartoe is neergelegd in de artikelen 9-17 van het bij ordonnantie van koning Philips IV dd. 31-7-1631 afgekondigde "Reglement, Stijl en Manier van procederen voor het Land van Valkenburg". Met dat reglement werd beoogd een einde te maken aan de vele klachten over "de groote diversiteyt ende onbehoorlijke manieren van procederen" die geleid hebben tot minachting van de justitie en tot nadeel van de rechtzoekenden, alsmede aan "de exorbitante rechten en salarissen" die de minderbedeelden ervan af zouden kunnen houden hun recht te zoeken. Dit reglement is integraal afgedrukt in: Mr. K. J. Th. Janssen de Limpens, Rechtsbronnen van het Hertogdom Limburg en de Landen van Overmaas, Bussum 1977, 503-522.

5. In tegenstelling tot het huwelijk Simons-Schutz, waaromtrent niets te vinden is in de huwelijksregisters van Maastricht, is de geboorte van het kind wel kunnen worden geverifieerd. Henricus Simens werd op 5-12-1680 gedoopt in de St. Jacob-parochie te Maastricht als zoon van Henricus en Elisabeth Schuts, echtgenoten, Luikse nativiteit. Doopgetuigen Martinus Simens en Christina Bluysterbosch. (DTB 50-109). Elisabeth Schuts werd in genoemde parochie begraven "op het kerkhof" op 4-6-1723. Daarbij staat zij geboekt als weduwe (!) van Henricus Simons, wonende op de Grote Gracht. (DTB 65-250). In Maastricht ging zij dus nog steeds voor getrouwd door.

6. Gewezen wordt op artikel 22 van het "Echartreglement, Over de Steden, ende ten platten Lande, in de Heerlijkheden en Dorpen, staende onder de Generaliteyt", vastgesteld door de Staten-Generaal dd. 18-3-1656, dat straf bedreigt tegen hem/haar die in ondertrouw is en de andere partij lichtvaardig verlaat of zich heimelijk met een ander ophoudt, als niet blijkt dat hij/zij van voorgaande beloften en ondertrouw wettelijk ontslagen is, alsmede op artikel 23, dat aan ondertrouwen de plicht oplegt om, behalve in geval van ziekte of overmacht, het huwelijk maximaal één maand na de derde en laatste huwelijksafkondiging te laten inzegenen. Voorts op artikel 86, dat bepaalt dat een man die een eerbare jonge dochter, minder- of meerderjarig, met schone woorden van trouwbeloften of anderszins iets wijs maakt, haar verleidt en door de bij-slaap in haar eer krenkt en defloreert, is gehouden haar een huwelijkschat te geven indien hij haar niet trouwt. De hoogte van de bruidsschat wordt door de rechter in overeenstemming met haar stand bepaald.

7. Het geslacht Heldewier (of Heldevier) komt oorspronkelijk uit Henegouwen. Een Michiel Heldewier, geb. in Bergen (Mons) in 1563, week om geloofsredenen (protestant) eerst uit naar Keulen en vandaar naar Frankfurt am Main, waar hij zich als koopman vestigde en het burgerschap verwierf op 24-6-1601. Uit zijn huwelijk met Philippine de Mauregnault werd o.m. een zoon Abraham geboren (Keulen 9-2-1593) die op 19-2-1616 in het huwelijk trad met Maria du Fay. Zij werden de ouders van o.m. een zoon Jacob, geb. Frankfurt am Main 2-9-1617, die zich in Maastricht vestigde en aldaar op 14-8-1644 huwde met de Akense Sara Borette (Buirette), aldus DTB Mtr.deel 102, blz. 134. Hij verkreeg het Maastrichtse burgerschap als lid van het cremerambacht op 21-1-1660. (GAM Burgerboeken II-748 en IV-175. Het eerstgenoemde, dat van de Burgemeesters, noemt hem "Helleweijer", dat van de Brabantse Hoogschout spelt de naam gewoon als Heldewier.) Was in 1662 en 1678 schepen aldaar. Hij overleed 9-12-1692, niet in Maastricht.

Dit echtpaar liet in Maastricht tien kinderen dopen onder wie een Johannes Jacobus op 30-3-1653. (DTB Mtr.deel 104, blz. 3).

Gegevens ontleend aan H. F. Macco, Aachener Wapen und Genealogien, Aken 1907, deel I, blz. 178; A. A. Vorsterman van Oyen, Stam- en Wapenboek van aanzienlijke Nederlandsche Familien, Groningen 1888, deel II, blz. 41-43; Ned. Adelsboek 1914, 240-242 en Ned. Patriciaat 1914, 184.

De "Maastrichtse" gegevens zijn dezerzijds geverifieerd en waar nodig gecorrigeerd. Opgemerkt wordt dat in Maastricht nóg een aantal uit den vreemde afkomstige protestantse families was neergestreken, die, omdat zij welgesteld waren én protestant, leden leverden voor de magistraat en vertegenwoordigende colleges. Ook waren zij vertegenwoordigd in schepenbanken van dorpen tot in de verre omtrek van Maastricht, omdat in deze kleine gemeenschappen veelal geen mensen voorhanden waren die aan de ver-eisten voldeden. Zie ook noot 10.

8. Zie voor de wijze van executie van vonnissen de artikelen 59 t/m 76 van het Reglement genoemd in noot 4, afgedrukt in aangehaald werk blz. 515-517.

9. A. M. A. Maassen, Militaire tussenkomst in huwelijksproblemen, in: Limburgs Tijdschrift voor Genealogie 15 (1987), blz. 14 rechterkolom.

10. Reglement over het Land van Valckenburgh, vastgesteld door de Staten-Generaal, 's-Gravenhage, op de 10-12-1661, afgedrukt in: PSHAL 50 (1914), 232-242. Nadat zij bepaald hebben dat geen gedeputeerde ter vergadering van de Staten zal worden toegelaten als die niet is van de ware christelijke gereformeerde religie, spreken zij als hun vaste mening uit, dat "de Regeeringe in de voorss: Bancken (van Meerssen, Climmen, Beek en Heerlen), gelijk oock in alle de onderBancken, Heerlijkheden ende Dorpen des voorss: Lands niet anders en sal mogen werden bestelt als met Schouten, Schepenen, Secretarissen, Vorsters, ende andere meerdere ofte mindere Officieren die van de voorgemelde Gereformeerde religie sijn, ende dat alle Heeren sonder exceptie daer toe sullen gehouden werden, om sodanige ende geene andere aen te stellen, ende die jegenwoordig tegen dese onse goede meeninge ende intentie souden mogen in employ gevonden werden, dat deselve aenstonts sullen moeten werden gemitteert." (233).

Zie ook in dit verband: W. A. J. Munier, De calvinisering van de colleges van schout en schepenen in de landen van Overmaas vanaf de verovering van Maastricht in 1632 tot aan het eind van de zeventiende eeuw, in PSHAL 123 (1987), 42-145.

11. P. J. H. Ubachs, Twee heren, twee confessies, de verhouding van staat en kerk te Maastricht, 1632-1673, (Maaslandse Monografieën, 21) Assen 1975, 395, alsmede diens in noot 2 aangehaalde artikel blz. 218.

12. W. A. J. Munier, Echartreglement, 71.

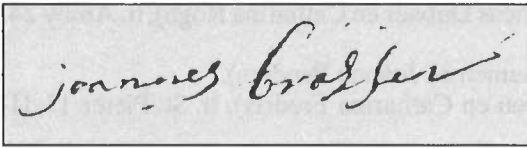
13. P. J. H. Ubachs, Munsters, 223/224.

14. P. J. H. Ubachs, Munsters, 228.

2. Petrus, ged. 20-5-1740 (get. Joannes Bours i.p.v. Henricus Dubaer en Catharina Rogh), tr. Amby 24-4-1769 Agnetis Sporckx.
  3. Maria Elisabeth, ged. 13-12-1743 (get. Franciscus Paumen en Joanna Penders).
  4. Maria Elisabeth, ged. 11-1-1745 (get. Reinerus Sassen en Catharina Fredrix), tr. St. Pieter 17-11-1776 Christianus Hamelers.
- Verder zijn te Amby gedoopt:
5. Servatius, ged. 8-4-1748 (get. Josephus Smits i.p.v. Servatius Janssen en Margarite Damoiseau i.p.v. Joanna Morse).
  6. Margaritta, ged. 5-2-1751 (get. Nicolaas Sleypen en Margaritta Damsau) (zie 99).
  7. Joanna Maria, ged. 2-12-1753 (get. Franciscus Damsau en Margareta Merse).
  8. Simon, ged. 19-12-1756 (get. Simon Pendes en Maria Anna Matthyssen).
200. Aegidius Potmans, ged. Gronsveld 31-12-1736, werkman, overl. Breust 22-11-1802, tr. Gronsveld 4-11-1764
201. Maria Agnes Lousberg, ged. Aubel (B) 19-2-1740, begr. St. Geertruid 5-4-1787.
Uit dit huwelijk zijn te Sint Geertruid gedoopt:
1. Maria, ged. 12-5-1765 (get. Theodorus Lousbergh en Maria Joanna Renders).
  2. Joannes, ged. 7-9-1768 (get. Joannes Wilemans en Maria Josepha Lousberg) (zie 100).
  3. Maria, ged. 13-10-1771 (get. Josephus Lousberch en Maria Theunissen).
  4. Aegidius, ged. 15-9-1773 (get. Philippus Lousberghs en Mechtildis Custers).
  5. Josephus, ged. 7-11-1775 (get. Jacobus Beaujean en Helena Varlet).
  6. Maria Agnes, ged. 3-11-1777 (get. Wilhelmus v.d. Herck i.p.v. Jacobus Moolenaar en Catharina Pottmans).
  7. Anna Maria, ged. 15-10-1780 (get. Wilhelmus v.d. Herck i.p.v. Franciscus Lousberghs en Maria Bessems).
202. NN
203. Maria Franssen
Als onwettig kind is geboren:
1. Maria Agnes (zie 101).
204. Mathias Pacquai, ged. Breust (Caestert) 3-2-1752, overl. ald. 8-1-1833, tr. ald. 29-8-1773
205. Maria Heris, ged. Breust (Eijsden) 5-5-1754, overl. ald. 4-10-1828.
Uit dit huwelijk zijn te Breust gedoopt:
1. Joannes, ged. 23-5-1774 (get. Henricus Heris en Maria Ahn) (zie 102).
  2. Henricus, ged. 3-3-1777 (get. Reinerus Paquay en Elisabeth Wolfs).
  3. Mathias, ged. 8-12-1779 (get. Hubertus Paquay en Anna Rouschop i.p.v. Beatrix Pluymakers).
  4. Elisabeth, ged. 26-1-1782 (get. Joannes Paquay en Beatrix Pluymaekers i.p.v. Anna Rouschop), overl. 28-7-1790.
  5. Reinerus, ged. 22-2-1785 (get. Cornelius Brouwers en Elisabeth Willems).
  6. Wilhelmus, ged. 22-3-1787 (get. Simon Pluymaekers en Anna Maria Paquay), overl. 29-7-1790.
  7. Maria, ged. 8-10-1789 (get. Arnoldus Vincent en Maria Paquay), overl. 13-8-1790.
  8. Wilhelmus, ged. 22-6-1791 (get. Paulus Comans en Joanna Catharina Lambrix).
  9. Petrus, ged. 17-1-1794 (get. Bartholomeus Wolfs en Joanna Rijntiens).
  10. Maria Elisabeth, ged. 15-1-1757 (get. Petrus Laurentius Comans en Lucia Willems).
206. Joannes Brassin(e), meester-rademaker, ged. Mal (B.) 2-7-1738, overl. Eijsden 18-8-1811, tr. 2. ald. (Breust) 3-6-1792 Maria Sangen, tr. 1.
207. Maria Detroos (Detrou-de Troz), ged. Fexhe-Slins (Glons) (B.) 5-9-1734, overl. Breust 28-1-1792.
Uit het eerste huwelijk zijn geboren:
1. Maria Anna
  2. Catharina (zie 103).
- Uit het tweede huwelijk zijn te Breust gedoopt:
3. Maria, ged. 5-2-1793 (get. Caspar de Ligies en Catharina Helsen i.p.v. Mechtildis Sengen).
  4. Anna Catharina, ged. 24-6-1797 (get. Arnoldus Schroen i.p.v. Joannes Beyen en Margarita Frankot).

In 1775 vestigt Joannes Brassine zich te Eijsden. Hij is afkomstig van (Eben-) Eijmael. Het gezin gaat wonen aan de Sprinckborn te Caestert.

De handtekening van Joannes Brassin(e)

208. Egidius Micquené, ged. Maastricht (St. Mart) 25-9-1734, leidekker, overl. ald. 26-2-1811, tr. 2. ald. 8-1-1792 Maria Rollard (zie ook 139), tr. 1. ald. 16-4-1758
209. Maria Catharina Vonck(en), ged. Maastricht (St. Cath) 29-7-1735.
 Uit dit huwelijk zijn te Maastricht (St. Mart) gedoopt:
1. Elisabeth, ged. 25-1-1759 (get. Joannes Stegen i.p.v. Joannes Bosch en Maria Elisabeth Werlinxshof).
  2. Wilhelmus Josephus, ged. 19-3-1760 (get. Wilhelmus Miekieni en Catharina Miekieni) (zie 104).
  3. Joannes Petrus, ged. 7-2-1763 (get. Joannes Petrus Gerarts en Maria Gertrdis Voncken), overl. 23-9-1779.
  4. Adrianus, ged. 13-1-1765 (get. Adrianus Souters en Maria Catharina Ritjie).
  5. Joanna, ged. 2-4-1766 (get. Theodorus Kanten en Joanna Klijnen), overl. 11 frim. an 11, tr. ald. Gaspar Gons.
  6. Maria Catharina, ged. 21-9-1767 (get. Franciscus Stijns en Elisabeth Wilders).
  7. Joannes Nicolaus, ged. 19-6-1770 (get. Joannes Nicolaus Stijns en Anna Elisabeth Gierard).
  8. Maria Catharina, ged. 19-10-1772 (get. Thomas Allons en Maria Catharina Dirix).
  9. Catharina Carolina, ged. 28-8-1775 (get. Carolus Dirix en Carolina Huysmans), tr. ald. 6-1-1796 Joannes Wilhelmus Schefman (zie 138.9).
210. Joannes Balthazar Kemp(t) (Kemp(h)), overl. Maastricht 19-1-1812, tr. ald. (St. Jac) 21-1-1759
211. Anna Maria Willems, overl. Maastricht 17-9-1803.
 Uit dit huwelijk zijn te Maastricht (St. Jac) gedoopt:
1. Anna Catharina, ged. 25-10-1759 (get. Petrus Willems en Catharina Margarita Peetsolt) (zie 105).
  2. Christianus, ged. 27-10-1761 (get. Christianus Kempt en Anna Kelles).
  3. Joannes Petrus, ged. 17-12-1763 (get. Joannes Coenen en Elisabeth Willems).
  4. Joannes, ged. 29-5-1766 (get. Joannes Kemp en Anna Catharina Fransen).
  5. Anna Christina, ged. 27-2-1769 (get. Christianus Kempt en Anna Francisca Kellers), tr. ald. 2-1-1797 Guillaume Quest.
  6. Joannes Mattheus, ged. 5-5-1772 (get. Matthias Thielen en Aldegonde Kempt).
- Zij woonden aan de Brusselsestraat te Maastricht (1780).
212. Leonardus Curfs (Ceurfs - Cörffs), ged. Nuth 9-6-1734, tr.
213. Joanna Castoors, ged. Sluis (Vlaanderen), overl. Nuth 16-1-1813.
 Uit dit huwelijk zijn te Nuth gedoopt:
1. Maria Theresia, ged. 21-11-1758 (get. Wilhelmus Keurfs en Maria Frissen i.p.v. Maria Theresia van Esschenbroeck).
  2. Abraham, ged. 6-2-1761 (get. Gerardus Goossens i.p.v. RD Abraham Lindeloff uit het klooster St. Gerlach en Maria Curfs).
  3. Joanna Maria, ged. 20-2-1763 (get. Philippus Hofmans en Anna Hermans i.p.v. Joanna Maria Curfs).
  4. Anna Margaretha, ged. 3-3-1766 (get. Nicolaas à Campo en Anna Margaretha Smits).
  5. Joannes Leonardus, ged. 12-5-1768 (get. Gerardus Goossens i.p.v. Michael Stevens en Maria Frissen) (zie 106).
  6. Maria Agnes, ged. 6-11-1772 (get. Petrus Curfs en Maria Agnes Eyssen).
  7. Joannes Wilhelmus, ged. 8-4-1774 (get. Stephanus Gilders en Joanna Bisschops).
  8. Joannes, ged. 17-7-1778 (get. Gerardus Goossen i.p.v. Wilhelmus Sporck en Ida Cremers i.p.v. Maria Catharina Pleumaeckers).
214. NN
215. Catharina Bouts ged. Nuth 2-5-1744, overl. ald. 30-3-1831, tr. 1. ald. 10-2-1778 Godefridus Meulenberg, tr. 2. ald. 8-3-1791 Jacobus Curvers.
 Als onwettig kind is te Nuth gedoopt:
1. Anna Elisabeth, ged. 18-5-1767 (get. Leonardus Bouts en Elisabeth Bisschops; genoemde vader is Joannes Curfs, gehuwd) (zie 107).

Verder is uit het huwelijk met Godefridus Meulenberg te Nuth gedoopt:

1. Hubertus Meulenbergh, ged. ??? (get. Hubertus Boudts en Catharina Meulenbergh).

216. Paulus Engelen, ged. Lanaken (B) 3-3-1757, overl. ald. 10-12-1787, tr. ald. 7-1-1787

217. Maria Anna (van) Cauberg(h) (Caberg), ged. Lanaken 16-4-1766, overl. ald. 4-1-1795, tr. 2. ald. 3-5-1790 Carlus Bousmans.

Uit dit huwelijk is te Lanaken gedoopt:

1. Joannes, ged. 24-11-1787 (get. Jean Baptiste Berger i.p.v. Jean Francois Meuris en Marie Françoise Caberg i.p.v. Anna Elisabeth Borghoms) (zie 108).

218. Matthias Everaerts, ged. St. Pieter 9-10-1740, voerman, overl. Maastricht 24-4-1813, tr. ald. (St. Cath) 21-6-172

219. Cornelia van Dam(men), ged. Maastricht (St. Cath) 11-11-1750, overl. ald. 18-12-1817.

Uit dit huwelijk zijn te Maastricht (St. Cath) gedoopt:

1. Mattheus, ged. 26-6-1772 (get. Gabriël Josephus Goffaert i.p.v. Matthias Everaerts en Maria Josepha Demeur).
2. Alegondis, ged. 15-4-1774 (get. Petrus Kleijnen en Alegondis Proste).
3. Joanna Clara, ged. 17-6-1775 (get. Franciscus Everaerts en Joanna Clara Marys).
4. Isabella, ged. 16-9-1777 (get. Stephanus van Roijen en Isabella Schoonenberg), tr. ald. 18-3-1798 Jean Klijnen.
5. Eva, ged. 27-11-1779 (get. Adam Vliers en Eva Cloestermans).
6. Maria Catharina, ged. 20-11-1780 (get. Franciscus Dassen en Maria Catharina Bours) (zie 109).
7. Henricus, ged. 27-3-1783 (get. Henricus Niepels en Maria Elisabeth Everaerts).
8. Sophia, ged. 26-8-1785 (get. Casparus Martinus Goedthaert en Sophia Jansen).
9. Casparus, ged. 5-11-1786 (get. Casparus Goedhaerts en Maria Josepha Coemans).
10. Maria Cornelia, ged. 17-12-1789 (get. Matthias Everaerts en Maria Cornelia Spaen).
11. Franciscus, ged. 6-6-1792 (get. Franciscus Reineers en Catharina Ledeken).

Dit echtpaar was woonachtig in de Koekschrouwstraat. In 1816 is Cornelia van Dam groenteverkoopster.

222. Pieter Jansen van Berchem, pottenbakker, tr. 1. Gertje Pieters, tr. 2. Harlingen 26-6-1768

223. Engeltje Waanders, overl. Harlingen 29-5-1790.

Uit het eerste huwelijk zijn te Harlingen gedoopt:

1. Simon, ged. 20-4-1764 (get. Trijntje Waanders i.p.v. Joannes van Berchem).
2. Barbara, geb. 31-5-1767 (get. Trijntje Jenten).

Uit het tweede huwelijk zijn te Harlingen gedoopt:

3. Richtje, ged. 8-4-1769 (get. Sjoukje Janssen), tr. Maastricht 13-8-1807 Willem Dresens.
4. Barbara, ged. 26-7-1771 (get. Sjoukje Jentje).
5. Jan, ged. 20-1-1774 (get. Trijntje Jans i.p.v. Jentje Jentjens).
6. Catharina, ged. 28-1-1777 (get. Elisabeth Lucas i.p.v. Joannes van Bergum) (zie 111).
7. Jentje, ged. 6-3-1782 (get. Joannes van Bergem).
8. Jan, ged. 28-8-1783 (get. Lijsbeth Lucas), kleermaker, overl. Sneek 1862, tr. Sneek 1. Maria Agnes Hamers (ex Brunssum), 2. Margaretha van Gent (zie Gens Nostra 1974).
9. Jurrien, ged. 2-8-1788 (onwettig).

224. Wilhelmus Hamelers, begr. St. Pieter 13-9-1736, tr. ald. 9-1-1695

225. Elisabeth Claes(sens) (Klaesens), geb. St. Pieter 22-10-1673, begr. ald. 30-5-1742.

Uit dit huwelijk zijn te Sint Pieter Gedoopt:

1. Gisbertus, ged. 26-10-1695 (get. Arnoldus van de Wijer en Anna Franssen).
2. Catharina, ged. 10-5-1697 (get. Ludovicus Klaesens en Catharina Gorren).
3. Lambertus, ged. 29-10-1698 (get. Lambertus Janssen en Elisabeth Pasmans).
4. Agnes, ged. 28-10-1700 (get. Jacobus Thuys en Elisabeth Jeurissen).
5. Beatrix, ged. 31-12-1702 (get. Henricus Mouwen i.p.v. Jacobus Dassen en Beatrix Goddin).
6. Martinus, ged. 19-9-1705 (get. Michael Jansen en Elisabeth Pasmans) (zie 112).
7. Ludovicus, ged. 17-5-1708 (get. Joannes Paesmans en Anna Maria Maes).
8. Joannes, ged. 11-7-1709 (get. Wilhelmus Thuys en Catharina Paesmans).
9. Guilielmus, ged. 5-3-1712 (get. Martinus Moors en Maria Haemelaers echtg. van Petrus Haemelaers).
10. Ludovicus, ged. 7-5-1715 (get. Petrus v.d. Haeghen en Helena Haemelaers).

11. Thomas, ged. 20-2-1718 (get. Thomas Thuys, zoon van Leonard en Catharina Dassen dochter van Jacobus).

Elisabeth Claessen is een zuster van Ludovicus Claessens aan wie een artikel gewijd is in Het Limburgs Tijdschrift voor Genealogie, jaargang 1973.

226. Sebastianus Haemelaers (Hamelers), ged. St. Pieter 7-3-1673, begr. ald. 23-11-1733, tr. 1. ald. 3-7-1697 Anna Everaers, tr. 2. ald. 17-11-1717

227. Anna Swennen, begr. St. Pieter 7-10-1724.

Uit dit huwelijk zijn te Sint Pieter gedoopt:

1. Petrus, ged. 3-1-1719 (get. Petrus Walrave en Anna Swennen).
2. Nicolaus, ged. 23-5-1720 (get. Sebastianus Haemelaers en Maria Hamelers).
3. Joanna Maria, ged. 27-7-1721 (get. Christianus Kerksen en Maria Houben).
4. Helena, ged. 21-8-1723 (get. Joannes Warnars en Catharina Hamelers echtg. van Jacobus Thuys) (zie 113).

De roepnaam van Sebastianus (Christianus, Adrianus) Hamelers was Janus.
Voor het 1e huwelijk zie 1062/1063.

230. Michel Nitten (Neeten), tr. 2. 's Gravenvoeren (B) 29-1-1757 Christine Wicken, tr. 1.

231. Christine Schruyers.

Uit het eerste huwelijk zijn te 's Gravenvoeren (B) gedoopt:

1. Jean, ged. 7-4-1743.
2. Michel, ged. 25-11-1745.
3. Maria Catharina, ged. 18-4-1749 (zie 115).
4. Henri, ged. 1-3-1752.
5. Pierre, ged. 3-4-1756.

Uit het tweede huwelijk zijn te 's Gravenvoeren (B) gedoopt:

6. Michel, ged. 30-5-1759.
7. Mathias, ged. 1-3-1761.
8. Cornelis, ged. 25-12-1763.
9. Marie Joanna, ged. 25-12-1763.
10. Marie Gertrudis, ged. 25-12-1763.
11. Anna Maria, ged. 27-1-1765.
12. Libert, ged. 30-12-1766.
13. Marie Gertudis, ged. 13-3-1773.

232. Gerardus Kleuters (Cloeters), overl. Merkelbeek 2-10-1747, tr.

233. Sophia Peters, ged. Merkelbeek 6-6-1659, overl. 15-10-1747.

Uit dit huwelijk zijn te Merkelbeek gedoopt:

1. Lambertus, ged. 8-9-1730 (get. Andreas Cloeters en Ida Peters).
2. Andreas, ged. 3-4-1733 (get. Petrus Peters en Catharina Kleuters).
3. Anna Judith, ged. 20-1-1736 (get. Henricus Kleuters en Ida van de Kamp).
4. Anna Elisabeth, ged. 28-2-1738 (get. Leonardus v.d. Kamp en Anna Elisabeth Thewissen).
5. Maria Sophia, ged. 15-2-1739 (get. Gerardus Kleuters en Maria v.d. Kamp).
6. Andreas, ged. 13-7-1743 (get. Dionysius Geurts en Catharina Kleuters) (zie 116).

Beiden overleden aan dysenterie.

234. Leonardus van den Kamp (Camp), ged. Merkelbeek 10-4-1709, overl. ald. 28-10-1790, tr. ald. 5-2-1739

235. Gertrudis Peters, ged. Merkelbeek 2-7-1701, overl. ald. 8-11-1760.

Uit dit huwelijk is te Merkelbeek gedoopt:

1. Catharina, ged. 19-8-1743 (get. Henricus v.d. Kamp en Catharina Peters) (zie 117).

240. Tilmannus van Geleen, ged. Maastricht 14-8-1721, meester-brouwer, overl. ald. 13-6-1805, tr. ald. 29-5-1758

241. Maria Margarita Pereboom (Peerboom, Perboom), ged. Maastricht (St. Nic) 22-10-1730, overl. ald. 31-8-1780.

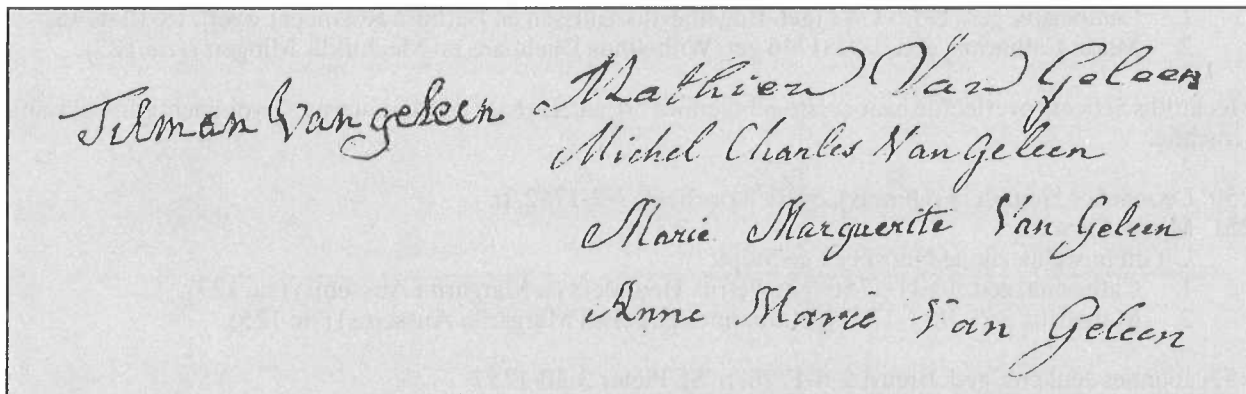
Uit dit huwelijk zijn te Maastricht (St. Nic) gedoopt:

1. Matthias, ged. 27-6-1759 (get. Matthias van Geleen, kanunnik, in St. Servaas en Maria Catharina Haenen), overl. 29-6-1759.
2. Maria Margarita, ged. 8-5-1761 (get. Christoph Guilielmus Machiels en Maria Margarita Steinbuchel), overl. 28-7-1761.
3. Matthias, ged. 23-4-1763 (get. R.D. Matthias van Geleen en Maria Gertrudis van Geleen) (zie 120).
4. Maria Margarita, ged. 12-4-1765 (get. Henricus Fresart en Maria Margarita Steinbuchels), tr. ald. 19-2-1822 Christiaan Bovens.
5. Anna Maria, ged. 21-9-1766 (get. Leonardus v.d. Broeck en Anna Maria Mathijssen i.p.v. Maria Anna Galliné).
6. Maria Margarita, ged. 10-1-1768 (get. Nicolaas Rutten en Maria Margarita Frissar), overl. 25-6-1769.
7. Maria Sophia, ged. 24-1-1771 (get. Lambertus van Cauberg en Sophia Nutten), overl. 30-1-1771.
8. Michael Carolus, ged. 26-5-1772 (get. Carolus Kitsen en Maria Lucia Michiels), priester van het St. Servaaskapittel te Maastricht en beneficiant van St. Monulphus (1793). Vicaris te Neerharen (1822), overl. Neerharen 11-11-1837.

Op 4 mei 1759 komen zij door erfeling in het bezit van 14 groot roeden land gelegen buiten de Wijckerpoort achter de St. Martenskerk. Op 21 april 1766 koopt Tilman van Geleen een huis in de Tafelstraat voor de prijs van f. 2050,-. Hij heeft hiervoor f. 1500,- geleend. Naast hem woont zijn moeder.

In 1773 erft hij op voorschot van zijn moeder, nog een ander huis in de Tafelstraat. Dit huis bestaat uit een brouwerij en een branderij. Zijn buurman is dan zijn broer Matthias, kanunnik van St. Servaas.

Handtekeningen van Tilman van Geleen en zijn kinderen.

242. Wijnandus Theodorus Goddin(g), ged. Maastricht (St. Nic) 6-8-1729, meester-brouwer, begr. ald. (St. Jac) 14-4-1795, tr. 2. ald. (St. Jac) 23-2-1783 Maria Helena Gertrudis Michiels, tr. 1 ald. (St. Cath) 2-5-1752
243. Anna Barbara Weustenraed(t) (Wustenraedt), ged. Maastricht (St. Cath) 31-5-1736, begr. ald. (St. Jac) 20-2-1780.
Uit dit huwelijk zijn te Maastricht (St. Jac) gedoopt:
  1. Guilielmus Winandus, ged. 15-7-1753 (get. Guilielmus Weustenraet en Barbara Heyaerts).
  2. Maria Anna, ged. 20-3-1755 (get. Bruno van Redelee en Maria Anna Orus), overl. ald. 1813, tr. Lambertus Dresens.
  3. Anna Maria, ged. 18-3-1757 (get. Gerardus Orens en Anna Maria Godding).
  4. Joannes, ged. 16-5-1759 (get. Conrardus Godding i.p.v. Joannes Beckers en Anna Margareta Bollaers).
  5. Petrus, ged. 4-1-1761 (get. Petrus Laurentius Ghijsen en Helena Winants).
  6. Anna Catharina, ged. 15-11-1762 (get. Conrardus Godding en Anna Catharina Heyaerts) (zie 121).
  7. Godefridus, ged. 9-5-1764 (get. Godefridus Godding en Maria Margarita Godding), herbergier, overl. ald. 3-2-1819, tr. Maria Agnes Bastiaens.
  8. Maria Elisabeth, ged. 14-11-1765 (get. Winandus Godding en Maria Elisabeth Godding).
  9. Petrus Antonius, ged. 15-7-1767 (get. Petrus Laurentius Ghijsen en Anna Heyaerts), brouwer.
  10. Anna Barbara Catharina, ged. 25-9-1769 (get. Paschasius Godding en Anna Catharina Heyaerts).
  11. Maria Joanna Cornelia, ged. 24-11-1771 (get. Andreas Hermans en Maria Elisabeth Godding i.p.v. Maria Joanna Cornelia Nelissen).

12. Henricus Xaverius, ged. 10-3-1774 (get. Henricus Xaverius Haenen en Anna Gertrudis Lousbergs).
13. Winandus Antonius, ged. 17-6-1775 (get. Winandus Denis en Maria Anna Godding).
14. Henricus Franciscus Xaverius, ged. 10-10-1776 (get. Henricus Xaverius Haenen en Anna Babara Beckers), overl. ald. 31-10-1779.
15. Maria Ida, ged. 14-12-1778 (get. Wilhelmus Winandus Godding en Maria Ida Hermans).

Op 12-7-1766 wordt bij de schepenbank van Pietersheim (Lanaken) een akte geregistreerd waarbij Winandus Theodorus Godding, borger en brouwer te Maastricht land te Lanaken koopt van Henricus Brugmans, borger en apotheker te Maastricht. Op 23-5-1767 verkoopt hij dit zelfde land weer door aan zijn zuster Anna Maria Godding, borgerse en brouwerse van Maastricht, weduwe van Joannes Bukers. Hij bezat de brouwerij "Het Nieuwe Panhuijs" aan de Brusselsestraat. Later verhuisde hij naar de Jekerstraat.

244. Philip Landerwijn, tr.

245.

Uit dit huwelijk is te Ieper (B) gedoopt:

1. Joannes Josephus, ged. 24-4-1747 (zie 122).

246. Michael Guilielmus Gilissen, ged. Maastricht (St. Nic) 13-7-1714, militair, overl. ald. 1-3-1746, tr. ald. 10-9-1739

247. Mechtildis Scheers (Scheres), ged. Berg en Terblijt 27-12-1715, overl. Maastricht 24-2-1797, tr. 2. Maastricht (St. Nic) 15-9-1754 Adrianus Stevens.

Uit dit huwelijk zijn te Maastricht (St. Nic) gedoopt:

1. Lambertus, ged. 8-12-1742 (get. Engelbertus Gilissen en Barbara Rosmeer), overl. 18-10-1745.
2. Maria Catharina, ged. 1-11-1746 get. Wilhelmus Daelmans en Mechtildis Mingers) (zie 123).

Mechtildis Scheers overleefde haar eerste echtgenoot 50 jaar. Bij haar overlijden was zij woonachtig in het Lang Grachtje.

250. Leonardus Heunders (Huners), overl. Noorbeek 7-7-1762, tr.

251. Maria Aussems.

Uit dit huwelijk zijn te Noorbeek gedoopt:

1. Catharina, ged. 10-11-1756 (get. Petrus Heunders en Margarita Aussems) (zie 127).
2. Margarita, ged. 18-1-1761 (get. Joannes Ernel en Margarita Aussems) (zie 125).

252. Joannes Jeukens, ged. Breust 2-6-1726, tr. St. Pieter 3-10-1757

253. Maria Catharina Cox, begr. St. Pieter 9-3-1763.

Uit dit huwelijk zijn te St. Pieter gedoopt:

1. Arnoldus, ged. 24-8-1758 get. Jacobus Jekens en Anna Elisabeth Cox), overl. 30-9-1758.
2. Anna Elisabeth, ged. 23-8-1759 (get. Joannes Hoesels en Francisca Jeukens).
3. Joannes Arnoldus, ged. 11-5-1761 (get. Hubertus Coeijers en Anna Elisabeth Cox).
4. Joannes Gerardus, ged. 16-1-1763 (get. Joannes Deckers en Helena Hamelers) (zie 126).

254. zie 250.

255. zie 251.

OUDBETOVERGROOTOUDERS

256. Petrus Bouvrie (Boverie), klokkengieter, tr.

257. Clara Stockis (Stocky), ged. Luik (B) (N.D.F.) 20-1-1675, overl. ald. (St. Thomas) 23-1-1735.

Uit dit huwelijk zijn te Luik gedoopt:

1. Maria Catharina, ged. (Notre Dame aux Fonts) 10-5-1705 (get. Abrahamus de Sellier en Maria Joanna Stockus).
2. Gerardus Franciscus, ged. (St. Jean Bapt.) 20-2-1709 (get. Gerardus Franciscus de Jadoz advocato en Maria Anna Blavier, echtg. van Andreas Stocky).
3. Joannes Petrus, ged. (N.D.F.) 31-3-1711 (get. Joannes Franciscus Stockis en Agnetis Piedargent) (zie 128).
4. Mattheus, ged. 19-4-1713 (N.D.F.) 19-4-1713 (get. Mattheus Hardy en Margarita Laveux).
5. Maria Clara, ged. (N.D.F.) 9-12-1715 (get. Tossanus Sauvenier en Maria Francisca d'Engis).
6. Deodata, (N.D.F.) 24-12-1717 (get. Josephus Beaupain en Maria Francisca Laveux).

Uit "Les cuivriers du Chapitre de St. Lambert" van Poncelet:
blz. 27.

Het klokkenspel van de "halve maan" was zwaar beschadigd en de kanunniken hadden besloten het te laten herstellen. Op 7 juli 1717 werden de ontwerpen door het kapittel beoordeeld. Op 18 januari 1718 werd een contract gesloten met Pierre Boverie voor het uitvoeren van dit werk.

Boverie had een kopergietery gesticht in een huis boven de "balloin" St. Leonard (Luik!). Dit huis behoorde aan de stad Luik. Het bovengenoemde contract werd niet ten uitvoer gebracht.

Op 9 november 1725 probeert Boverie opnieuw dit werk te krijgen, maar in 1728 werden de onderhandelingen afgebroken.

blz. 30.

Zoals we eerder gelezen hebben had Pierre Boverie een boven de "balloin" (kogelgieterij?) St. Leonard gelegen kleine werkplaats gehuurd. Zijn onderneming was niet bloeiend.

Op 9 december 1735 zegt de stad Luik hem de huur op i.v.m. het niet betalen van zijn "tuescent" en van de huur.

Uit: *Notariaal Archief van Maastricht.*

Op 4 juli 1735 sluit Pierre Bouvrie te Maastricht een contract met de burgemeester van Slins voor het gieten van een klok voor de kerk van genoemd dorp. Slins is gelegen nabij Glons, 12 km ten noorden van Luik. In die tijd verblijft hij met zijn twee dochters te Maastricht. Zijn vrouw is dan reeds overleden.

Op 3 oktober van dat zelfde jaar sluit hij een overeenkomst om de klok van Cadier te hergieten.

Ook de klokken van de O.L.V. kerk te Maastricht en van de kerk van Vaals zijn in die jaren door hem hergoten.

Kerk Slins.

Handtekening Pierre Bouvrie.

258. Hubertus Orban, ged. Maastricht (St. Nic) 31-1-1698, meester-schoenmaker, begr. ald. 14-10-1769, tr. 2. ald. 16-5-1740 Joanna Maria Claesens, tr. 1 Luik 4-3-1726 (ingeschreven te Maastricht St. Nic)

259. Anna Gertrudis Mertens, ged. Maastricht (St. Nic) 9-3-1708, begr. ald. 21-8-1739.

Uit dit huwelijk zijn te Maastricht (St. Nic) gedoopt:

1. Conrardus, ged. 30-12-1726 (get. Conrardus Orban en Joanna Maria Debor), overl. ald. 19-3-1732.
2. Martinus, ged. 10-6-1728, overl. ald. 18-7-1728 get. Martinus Mertens en Catharina Ballas).
3. Maria Catharina, ged. 30-5-1729 (get. R.D. Winandus Rutten, kapelaan in St. Servaas, en Catharina Orban) (zie 129).

4. Hubertus, ged. 5-10-1735 (get. Dionysius Macquo en Maria Margarita Bours), overl. ald. 6-9-1741.
5. Conrardus, ged. 8-9-1738 (get. Conrardus Watrin en Maria Mertens), overl. ald. 11-12-1739.

Zij woonden op de hoek van de Wolfstraat met de Plankstraat (thans O.L.V.-plein).

260. Henri Hensen, tr.
261.

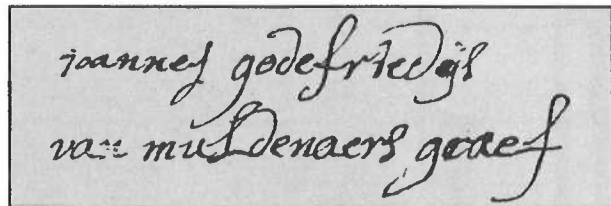
262. Joannes Godefridus van Muldenersgraffs (Meuldenersgraffe, Meuleneersgraef, Muldeneersgrave), ged. Maastricht (St. Jac) 9-9-1698, begr. ald. (St. Cath) 10-1-1740, tr. ald. (St. Jac) 16-2-1727

263. Anna Maria Bastiné (Bastinet, Bastinez), ged. Maastricht (St. Cath) 17-6-1709.

Uit dit huwelijk zijn te Maastricht (St. Cath) gedoopt:

1. Anna Maria, ged. 13-4-1727 (get. Antonius Bastinez en Anna Maria van Meuldenersgraffe), overl. ald. 2-11-1805, tr. Bartholomeus Grijs.
2. Joachim, ged. 1-6-1728 (get. Joachim Bastinet en Magdalena Loos), tr. ald. (St. Nic) 7-1-1761 Maria Caharina Moermans.
3. Adrianus Joannes, ged. 16-12-1729 (get. Adrianus van Muldenersgraef en Anna Margarita Groenen).
4. Maia Oda, ged. 8-8-1731 (get. Martinus Bliestein en Maria Oda Jorissen) (zie 131).
5. Joannes, ged. 13-10-1733 (get. Joannes Stingeler en Joanne Maria Bojoer), overl. ald. 18-7-1736.
6. Maria Catharina, ged. 18-12-1735 (get. Abraham Compeers en Maria Margarita Colon).
7. Joannes Baptista, ged. 17-10-1737 (get. Joannes Baptist Weustenrae en Maria Elisabeth Muldenersgraeven), overl. ald. 22-10-1737.
8. Joannes Godefridus, ged. 5-9-1739 (get. Godefridus Matthias Maastricht en Maria Gertrudis Slepén).

Op 4 mei 1731 huurt Joannes Godefridus van M. een huis in de Gubbelstraat te Maastricht.

Zijn handtekening onder de huurovereenkomst.

264. Franciscus Signet, ged. Maastricht (St. Mart) 10-4-1722, overl. ald. 5-5-1766, tr. Luik 16-12-1755 (ingeschreven in de St. Mart. Maastricht)

265. Anna Elisabeth Gregoir (Gregoire, Regoir), ged. Maastricht (St. Mart) 3-6-1729, overl. ald. 13-4-1802. Uit dit huwelijk zijn te Maastricht (St. Mart) gedoopt:

1. Franciscus, ged. 27-10-1754 (voorechtelijk) (get. Franciscus Segaars en Agnes Hamelaers) (zie 132).
2. Anna Maria, ged. 21-6-1758 (get. Christianus Huyts en Anna Maria Hamelers), overl. 30-7-1813, tr. ald. 31-1-1780 Leonard Janssen.
3. Anna Catharina, ged. 22-1-1761 (get. Joannes v.d. Hemel en Anna Catharina op de Graef), tr. ald. 1-7-1792 Wilhelm Sleben.
4. Wilhelmus ged. 22-6-1763 (get. Wilhelmus Dodemont en Anna Elisabeth Germain), wolspinner, overl. ald. 15-11-1819, tr. ald. 18-11-192 Anna Catharina Leers.
5. Joannes, ged. 24-8-1765 (get. Joannes Stijns en Anna Elisabeth Signet), tr. Anna Pot.

266. Antonius Rouvros (Rouvers, Roefors, Rouvorst, Rouvrost), ged. Maastricht (St. Cath) 11-9-1714, tr. ald. (St. Mart) 1-5-1735

267. Adriana (Joanna) van de Bosch, ged. Maastricht (St. Mart) 12-11-1715.

Uit dit huwelijk zijn te Maastricht (St. Mart) gedoopt:

1. Anna Catharina, ged. 29-12-1734 (voorechtelijk) (get. Christianus Melser en Anna Catharina Bodderie), overl. ald. 5-2-1809.
2. Barbara, ged. 4-8-1736 (get. Wilhelmus Friens en Barbara Timmermans), overl. ald. 10-1-1738.
3. Joannes, ged. 3-11-1738 (get. Joannes Frens en Ida Bouwens), wolspinner, overl. ald. 27-2-1809, tr. ald. 6-5-1764 Joanna Judith Pijls.
4. Andreas, ged. 19-3-1742 (get. Joannes Geurts i.p.v. Andreas Janssen en Elisabeth v.d. Bosch), overl. ald. 14-1742.
5. Joannes Nicolaus, ged. 21-8-1743 (get. Joannes Nicolaas Tiung en Anna Maria Waters), overl. ald. 14-2-1744.

6. Wilhelmus, ged. 15-8-1745 (get. Wilhelmus Wijns en Mari Elisabeth Haenen).
  7. Maria Elisabeth, ged. 3-11-1751 (get. Joannes Wieken en Elisabeth van de Bosch) (zie 133).
  8. Henricus, ged. 17-9-1754 (get. Henricus Deval en Joanna Mertens).
  9. Barbara, ged. 12-10-1755 (get. Joannes Frijns en Elisabeth Haenen), overl. ald. 28-8-1757.
  10. Helena, ged. 7-6-1758 (get. Henricus Devael en Helena v.d. Stijn), tr. ald. 29-7-1781 Joanna Van Ysle (van Eyl).
268. Georgius van Rijsselt (van Riselt, van Riesselt), overl. Maastricht (St. Mart) 15-4-1768, tr. 2. ald. Anna Margarita Ledders 20-5-1759, tr. 1. ald. 7-1-1755
269. Maria Janssen.
Uit het eerste huwelijk is te Maastricht (St. Mart) gedoopt:
1. Joannes Henricus, ged. 2-11-1755 (get. Henricus Meulenaer en Catharina Steur) (zie 134).
- Uit het tweede huwelijk zijn te Maastricht (St. Mart) gedoopt:
2. Maria Margarita, ged. 20-5-1760 (get. Joannes Pieters en Maria Margarita Canters), tr. ald. 18-1-1808 Jean Guillaume Hanssen.
  3. Petronella, ged. 2-8-1761 (get. Henricus Nuchelmans en Petronilla van Risselt).
  4. Petrus Godefridus, ged. 6-9-1762 (get. Joannes Godefridus Bex en Maria Agnes Klops).
  5. Joannes Bernardus, ged. 1-4-1764 (get. Joannes Bindels en Maria Cornelia Bovi).
  6. Franciscus Christianus, ged. 12-9-1765 (get. Christianus van Rijsselt en Anna Elisabeth Bours), wolspinner, overl. ald. 21-5-1825.
  7. Henricus Wilhelmus, ged. 4-10-1767 (get. Henricus Gijssen en Anna Catharina Cloosterman).
270. Petrus Deckers, ged. Maastricht (St. Mart) 16-7-1714, tr. ald. 21-10-1753
271. Joanna Barbara Hijnen.
Uit dit huwelijk zijn te Maastricht (St. Mart) gedoopt:
1. Gijsbertus, ged. 12-8-1754 (get. Gijsbertus Streijmael en Elisabeth Wilders), tr. Magdalena Smits-bier.
  2. Dorothea, ged. 18-11-1757 (get. Josephus Deckers en Dorothea Cardinaels).
  3. Barbara, ged. 13-2-1761 (get. Martinus Coenraet en Barbara Derickx) (zie 135).
  4. Maria Elisabeth, ged. 26-10-1765 (get. Philippus Aers en Elisabeth Hermans), tr. ald. 23-4-1797 Jean Melzen.
272. Theodorus Spielman(s), tr.
273. Elisabeth Hartmans, overl. Geilenkirchen (Dld) 5-2-1783.
Uit dit huwelijk is te Geilenkirchen gedoopt:
1. Joannes Petrus, ged. 19-11-1749 (get. Petrus Hensgens en Anna Gertrudis St. de Phon) (zie 136).
274. Petrus Fabritius, ged. Bonn (Dld), schoenmaker, tr. Münstereifel (Dld) 2-2-1746
275. Anna Christina Hammeckers (Hämackers), overl. Münstereifel (Dld) 2-12-1790.
Uit dit huwelijk zijn te Münstereifel gedoopt:
1. Wilhelmus, ged. 16-4-1750 (get. Wilhelmus Fabritius en Agnes Fabritius).
  2. Joannes Hubertus Josephus Wilhelmus, ged. 11-1-1752 (get. de weledele heer Joannes Hubertus Josephus Breuer en de weledele dame Anna Catharina Wilhelmina Reinbach).
  3. Michael, ged. 29-6-1753 (get. Michael Beysel en Maria Agnes Couls).
  4. Maria Felicitas Frederica Josepha, ged. 25-9-1755 (get. Joannes Godefridus Weiler (kanunnik) en de edele dame Maria Felicitas de Deuren) (zie 137).
278. Martinus Rollaert (Rollart, Roulaerts), schoenlapper, overl. Maastricht (St. Mart) 14-4-1767, tr. ald. 25-4-1722
279. Anna Wilders (Swinnen).
Uit dit huwelijk zijn te Maastricht (St. Mart) gedoopt:
1. Henricus, ged. 30-1-1723 (get. Henricus Lucas en Ida Odekerken).
  2. Helena, ged. 13-9-1725 (get. Hermanus Peusen en Helena Wilders), tr. Petrus Snijders.
  3. Maria Catharina, ged. 25-4-1728 (get. Theodorus Bemelmans en Maria Catharina Wouters), tr. 2-11-1749 Petrus Mulder.
  4. Maria Ida, ged. 27-10-1730 (get. Jacobus Daenjels en Helena Wilders).
  5. Martinus, ged. 15-7-1733 (get. Joannes Meijers en Catharina Oorsels).
  6. Christianus, ged. 25-12-1737 (get. Hubertus Keijen en Petronella Alleen).
  7. Maria, ged. 7-4-1740 (get. Theodorus Ruijters en Maria Rollaert) (zie 139).

Op 19-3-1730 verhuren Conrard Wilders en zijn halfzuster Helena Wilders, gehuwd met Hendrik Buyrmans, een huis gelegen te Wyck, reygenoten de weduwe Jan Clermont en het Claminestraatje, aan Martinus Rollard. Op 4-4-1736 verhuurt Joris Koetsiers, gehuwd met Maria Godding, een huis genaamd het Schipken gelegen te Wyck op de Rechtstraat, reygenoten de weduwe Jan Clermont en het oorthuys van de Claminestraat, aan Martinus Rollaers, gehuwd met Anna Wilders, borger van Maastricht. Het betreft een winkel voor het uitoefenen van het schoenlappersambacht. Mogelijk betreft het genoemde pand in deze akte hetzelfde pand als genoemd in de vorige akte.

Bij de geboorte van dochter Maria (kind 7) wordt als moeder Anna Swinnen genoemd. Toch is hoogstwaarschijnlijk Anna Swinnen identiek aan Wilders.

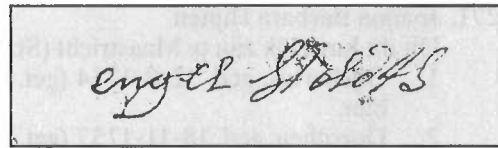
280. Angelus (Engelbertus) Stols, ged. Maastricht (St. Nic) 22-1-1710, smid, overl. ald. (St. Mart) 2-1-1754, tr. ald. (St. Jac) 7-4-1739

281. Maria Eva Rutten, ged. Maastricht (St. Jac) 26-4-1712.

Uit dit huwelijk zijn te Maastricht (St. Mart) gedoopt:

1. Aegidius, ged. 27-11-1740 (get. Silvester Collom en Aleydis Janssen), overl. 24-5-1743.
2. Mattias, ged. 22-3-1743 (get. Mattias Rutten en Maria Margaretha Lenaers).
3. Joannes Henricus, ged. 17-3-1745 (get. Joannes Henricus Stout en Anna Catharina op den Camp) (zie 140).
4. Anna Maria, ged. 17-3-1747 (get. Egidius Rutten en Anna Maria Collom).
5. Maria Ida, ged. 10-3-1749 (get. Damianus Grossié en Ida Damen), overl. ald. 30-3-1818.
6. Maria Catharina, ged. 5-4-1752 (get. Engelbertus Daenen en Catharina Godfroidt), overl. ald. 25-10-1814, tr. 1. ald. 12-2-1779 Christianus Dekkers, tr. 2. ald. 9-9-1792 Henricus Franssen.

Op 22 april 1743 verhuren Anna Barbara Heuts en haar broer Lambricht Heuts een huis in de Rechtstraat, genaamd "de Smiss", aan Engel Stols.

Handtekening onder het huurcontract.

282. Godefridus Caris, ged. Maastricht St. Nic) 1-5-1706, drappier, overl. ald. (St. Mart) 31-5-1775, tr. 1. ald. 4-9-1730 Maria Damen, tr. 2. ald. 3-5-1733

283. Maria Catharina Haenen, ged. Maastricht (St. Mart) 3-11-1710, overl. tussen 1777 en 1780.

Uit het eerste huwelijk zijn te Maastricht (St. Mart) gedoopt:

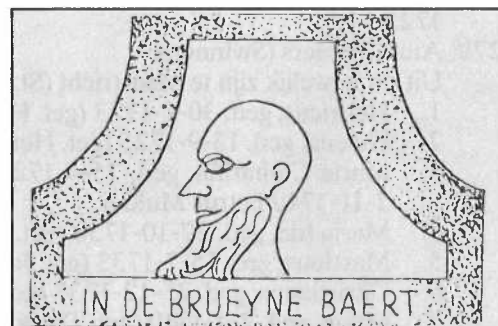
1. Joannes Franciscus, ged. 12-7-1731 (get. Joannes Franciscus Damen en Maria Aerts), overl. 31-7-1731.
2. Maria Elisabeth, ged. 2-11-1732 (get. Petrus Caris i.p.v. Philippus Caris en Anna Elisabeth Males), overl. 6-8-1733.

Uit het tweede huwelijk zijn te Maastricht (St. Mart) gedoopt:

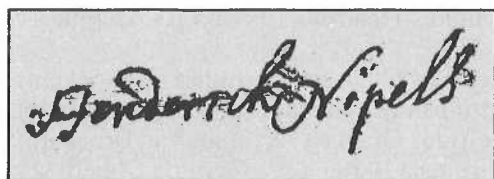
3. Anna Elisabeth, ged. 6-3-1734 (get. Joannes Haenen en Elisabeth Caris) (zie 141).
4. Godefridus Fredericus, ged. 4-11-1735 (get. Fredericus Mulder en Anna Frissen).
5. Petrus, ged. 18-11-1737 (get. Petrus Caris en Mechtildis Haenen), overl. 4-6-1738.
6. Maria Margarita, ged. 10-1-1739 (get. Joannes Arnoldus Damen en Margarita Caris), winkel-dochter, overl. ald. 31-10-1816.
7. Anna Maria, ged. 19-11-1740 (get. Hubertus Dubien en Anna Maria Noyen).
8. Joannes Guilielmus, ged. 16-5-1743 (get. Wilhelmus Noyen en Lucia Haenen).
9. Maria Joanna, ged. 28-12-1745 (get. Dionysius van Gangelt en Maria Ida Paulissen).
10. Anna Lucia, ged. 20-2-1748 (get. Matthias Haenen en Anna Lucia Valkenborgh).
11. Joannes Nicolaus, ged. 13-12-1750 (get. Nicolaus Bindels en Antonet Haenen).
12. Joannes Dionysius, ged. 7-1-1753 (get. Dionysius van Gangelt en Maria Bemelmans), karrenpakker, overl. ald. 26-10-1825, tr. 1. Catharina Vleugels, tr. 2. ald. 10-4-1806 Maria Gertrud Lersel.

Het echtpaar Caris woonde in het huis "de Bruijne Baert" in de Wycker Brugstraat. Dit huis was gelegen op de hoek van deze straat met de Oeverwal. De gevelsteen van genoemd huis is thans ingemetseld in het pand Markt 28.

Gevelsteen.

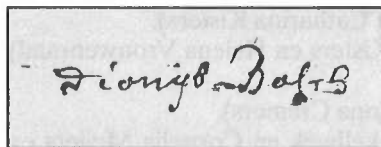
284. Michael Vrouwenraets (Vroenraedt en Vrouwenrath), ged. Sweijkhuizen (Schinnen) 20-5-1710, overl. ald. 12-3-1805, tr. ald. juni 1746
25. Maria Kisters, ged. Sweijkhuizen (Schinnen) 9-10-1712, overl. ald. 27-5-1778.
Uit dit huwelijk zijn te Sweijkhuizen (Schinnen) gedoopt:
1. Laurentius, ged. 10-10-1745 (get. Henricus Vrouwenraets en Anna Catharina Kisters).
  2. Joannes, ged. 1-10-1746 (get. Matthias de Macker i.p.v. Joannes Kisters en Helena Vrouwenraad (zie 142)).
  3. Anna Maria, ged. 11-7-1750 (get. Petrus Laurentius Vleugels en Anna Cremers).
  4. Maria Caecilia, ged. 8-2-1754 (get. Arnoldus Wijngaarts ex Merkelbeek en Cornelia Meijers ex Puth).
  5. Sophia Mechtildis, ged. 8-2-1754 (get. Jacobus Ivens en Maria Mechtildis Breyenrath i.p.v. Mechtildis Kisters, woonachtig te Stockheim).
  6. Joannes Michael, ged. 29-12-1754 (get. Joannes Meijers en Sophia Ivens).
  7. Henricus, ged. 29-11-1756 (get. Henricus Vrouwenraets en Cornelia Meijers i.p.v. Anna Catharina Kisters).
  8. Joannes Theodorus, ged. 11-2-1761 (get. Theodorus Franssen en Cornelia Meijers i.p.v. Maria Mengelers ex Doenrade).
286. Joannes Janssen, ged. Wehr (Dld), tr. ald. 23-7-1741 (ingeschreven te Schinnen)
287. Maria Scho(o)rens, ged. Sweijkhuizen (Schinnen) 8-10-1714, overl. ald. 17-5-1785.
Uit dit huwelijk is te Wehr (Dld) gedoopt:
1. Joannes Mathias, ged. 31-7-1742 (get. Mathias Schoorens en Maria Abrahams).
- Uit dit huwelijk zijn te Sweijkhuizen (Schinnen) gedoopt:
2. Barbara, ged. 30-11-1748 (get. Gijsbertus Cremers en Barbara Schoorens).
  3. Margaretha, ged. 9-1-1751 (get. Mathias Schorens en Maria Hermans).
  4. Catharina Elisabeth, ged. 11-11-1752 (get. Wilhelmus Hermans en Catharina Baggen ex Puth) (zie 143).
  5. Maria Ida, ged. 30-5-1755 (get. Jacob Cremers en Ida Bruns).
288. Henricus Nypels (Nipels), ged. Maastricht (St. Nic) 29-12-1681, beenhouwer in de St. Jorisstraat (Grote Staat), begr. ald. (St. Jac) 21-2-1730, tr. ald. (St. Nic) 5-10-1704
289. Maria Moors (Moers), ged. Maastricht (St. Nic) 12-4-1675, begr. ald. (St. Jac) 12-5-1748.
Uit dit huwelijk zijn te Maastricht (St. Nic) gedoopt:
1. Leonardus, ged. 1-7-1705 (get. Paulus Nypels i.p.v. Guilielmus Nypels en Lucia Charbonier).
  2. Maria Lucia, ged. 25-7-1706 (get. Robertus Moors en Maria Leufkens).
  3. Winandus, ged. 7-8-1707 (get. Matthias Nypels en Cornelia Mootrs).
  4. Guilielmus, ged. 14-11-1708 (get. Leonardus Alckens en Christina Nypels).
  5. Henricus, ged. 17-11-1709 (get. Georgius Jorissen en Maria Wynants) (zie 144).
  6. Maria Elisabeth, ged. 11-10-1711 (get. Philippus Nypels en Elisabeth Lansman).
  7. Maria Gertrudis, ged. 18-5-1713 (get. Thomas Nijst en Maria Gertrudis Sauvenier).
  8. Leonardus, ged. 14-6-1716 (get. Leonardus Alckens en Gertrudis Moens), gebr. ald. 5-10-1717.
- Henricus bezat diverse landerijen te Vleijtingen (B).

Handtekening van Henricus Nipels

290. Dionysius Bosch, ged. Maastricht (St. Jac) 17-12-1671, beenhakker, tr. ald. (St. Mart) 12-8-1698
291. Maria Cornelia Jeurissen (Jorissen).
Uit dit huwelijk zijn te Maastricht (St. Jac) gedoopt:
1. Agnes, ged. 1-11-1699 (get. Petrus Jorissen en Maria Nijst), tr. Aegidius Christianus Raedts.
  2. Petrus, ged. 20-11-1701 (get. Henricus Driesen en Catharina Lambrichts).
  3. Maria Barbara, ged. 8-7-1703 (get. Lucas Bruls en Catharina Bosch).
  4. Petrus, ged. 29-9-1704 (get. Wilhelmus Bosch en Judith Nijst).
  5. Lutgardis, ged. 1-4-1706 (get. Bernardus Hallin en Catharina Jeurissen) (zie 145).
  6. Wilhelmus, ged. 6-10-1707 (get. Petrus Hardy en Cornelia Bosch).

7. Dionisius, ged. 5-4-1709 (get. Jacobus Bosch en Aleydis Nypels).
8. Maria Gertrudis, ged. 27-12-1711 (get. Joannes Dresen en Maria Gertrudis Sevenier).
Hij bezat akkerland en winhof te Hees (B) en land te Kleine Spauwen.

Handtekening van Dionisius Bosch

292. Guilielmus Lahoye (Lehoie, de la Hoey, de Hoye), overl. Heugem 14-6-1765, tr. ald. 8-6-1722
293. Elisabeth Mullers (Mulders).
Uit dit huwelijk zijn te Heugem gedoopt:
  1. Maria, ged. 5-5-1724 (get. Hendricus Dix en Caecilia Cardols i.p.v. Anna Janssen), tr. ald. 13-5-1753 Nicolaas Geurts.
  2. Joannes, ged. 30-3-1726 (get. Balthazar Lenders en Maria Catharina Bronckers).
  3. Nicolaus, ged. 26-2-1730 (get. Simon Dix en Elskens Kersemekers) (zie 146).
  4. Theodorus, ged. 29-11-1732 (get. Hendricus Mulders i.p.v. Theodorus Mulders en Lucia Dix), tr. 1. ald. 29-9-1754 Ida Peters, tr. 2. ald. 3-7-1768 Clara van Sint Vit (Fyt) ex Heer.
294. Joannes Franciscus Vandenborn(e), ged. Heugem 30-7-1704, overl. ald. 17-10-1747, tr. ald. 8-2-1729
295. Maria Nullens, ged. Heugem 25-5-1708, overl. Gronsveld (Heugem) 22-12-1797 (tr. 2. Heugem 4-6-1748 Nicolaas Gilissen).
Uit dit huwelijk zijn te Heugem gedoopt:
  1. Anna, ged. 21-3-1730 (get. Joannes Vandenborne en Elskens Kersemekers) (zie 147).
  2. Barbara, ged. 3-6-1732 (get. Aegidius Mullens en Joanna Vandenborne i.p.v. Anna Dassen).
  3. Maria Elisabeth, ged. 2-3-1734 (get. Mathias Beckers en Maria Elisabeth Dassen).
  4. Egidius, ged. 1-7-1736 (get. Ludovicus Dassen en Anna Catharina Hechtermans).
  5. Franciscus, ged. 17-9-1738 (get. Gerardus Beckers en Aleidis Retraet).
  6. Egidius, ged. 11-11-1740 (get. Mathias Kersemaekers en Anna Catharina Vandenborn).
  7. Joannes, ged. 27-2-1743 (get. Franciscus Coninx en Anna Beckers).
  8. Mathias, ged. 30-8-1745 (get. Mathias Craenen en Barbara Beckers).
 Uit het tweede huwelijk van Maria Nullens zijn te Heugem gedoopt:
  1. Nicolaas Gilissen, ged. 23-6-1749 (get. Egidius Gilissen en Joanna Craenen).
  2. Mathias Gilissen, ged. 16-2-1751 (get. Nicolaas Hechtermans en Aleydis Plumaekers).
298. Johann Abel, tr.
- 299.
302. Gerardus van Broekum, ged. Beugen (Boxmeer) 4-2-1701, tr. ald. 27-5-1725
303. Mechtildis Henrix Ebben, ged. Beugen (Boxmeer) 1-9-1701, overl. ald. 10-1-1759.
Uit dit huwelijk zijn te Beugen gedoopt:
  1. Anna Catharina, ged. 24-7-1725 (get. Rutgerus Egberti en Hermina v. Broekum), overl. 7-9-1725.
  2. Matthias, ged. 8-12-1726 (get. Joannes Siemons en Mechtildis Hendriks Ebben i.p.v. Hermina v. Broekum).
  3. Hermina, ged. 23-1-1729 (get. Joannes Simons i.p.v. Godefridus Graet en Gertrudis van Broekum).
  4. Godefridus, ged. 27-8-1730 (get. Joannes Simons en Gertrudis van Broekum i.p.v. Joanna Jaspers).
  5. Hermina, ged. 10-1-1733 (get. Joannes Simons i.p.v. Godefridus Graet en Jacomina van Broekum).
  6. Petronella, ged. 17-12-1734 (get. Gerardus Simons en Petronella Barten i.p.v. Gerarda Ebben) (zie 151).
  7. Maria, ged. 7-11-1736 (get. Winandus van Mil i.p.v. Franciscus Graet en Wilhelmina van de Beichi).
  8. Henricus, ged. 28-1-1739 (get. Joannes en Rutgina Heijnen).
304. Balthasar Justus Maximilianus de Ben(n) (de Theenen) c.q. chevalier Balthasar Justus Maximilianus de Veucht dit de Ben, raadsheer van Keulen en ridder banierheer, begr. Mechelen (Wittem) 16-10-1764, tr.
305. Antonetta Maria Francisca de Töller (Tuller), begr. Mechelen 5-11-1775.
Uit dit huwelijk zijn gedoopt:
  1. Carolus Godefridus, ged. Mechelen 11-3-1732 (get. Godefridus van Stockhem en Vrouwe Catharina Elisabeth de Ben geboren de Veucht) (zie 152).